

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
SANAT ELEŞTİRİSİ YÖNTEMİYLE TOPLUMA
KAZANDIRILMASI**

Ahu DEMİRER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Melek GÖKAY**

Konya–2010

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
SANAT ELEŞTİRİSİ YÖNTEMİYLE TOPLUMA
KAZANDIRILMASI**

Ahu DEMİRER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Danışman
Doç. Dr. Melek GÖKAY**

Konya–2010

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	AHU DEMİRER		
	Numarası	075217021004		
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tezin Adı	Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Toplum Kazandırılması		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

..

AHU DEMİRER

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Ahu DEMİRER	
	Numarası	075217021004	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Melek GÖKAY	
	Tezin Adı	Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Topluma Kazandırılması	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Topluma Kazandırılması başlıklı bu çalışma 16/06/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Danışman ve Üyeler

İmza

Doç. Dr. Melek GÖKAY

Danışman

Melek Gökay

Prof. Mezahir AVŞAR

Üye

Mezahir Avşar

Yrd. Doç. Nihat ŞİRİN

Üye

Nihat Şirin

ÖNSÖZ

Bu araştırmayı tamamlamak için iki seneyi aşan bir dönemi bitirmiş bulunmaktayım. Öğretmenliğimin üçüncü yılında birçok okulda görsel sanatlar dersine girdim. Her okulda farklı düzeylerde öğrencilerim oldu. Ancak en çok bilmek ve öğrenmek istediğim kaynaştırma eğitimi alan, zeka seviyesi ve gelişmişliği akranlarından daha geride olan öğrencilerimin resimlerine bakarken hangi duygularla bu çalışmayı yaptıkları ve ifade etmek istedikleri duyguları anlayabilmektir. Genelde gözlemediğim çok az hatta hiç konuşmayan, çoğu zaman hırçın, sınıfın hep arka köşelerinde oturan öğrencilerdi. Ancak daha önceki çalışmalarında araştırdığım bir konu olan sanatla terapi yöntemi ile birlikte bu öğrencilerime yardımcı olunabileceği düşündüm. Kendilerini ifade etmekte zorlanan öğrencilerimi görsel sanatlar dersinde sanat eleştirisi yöntemini kullanarak kendilerini ifade etmelerini sağlamak istedim. Bu çabalarımın öğrencilerim başta olmak üzere rehberlik servisindeki rehber öğretmen arkadaşlarıma ve bana büyük katkılar sağladığını söyleyebilirim.

Yüksek lisans eğitimimin başlangıcından sonuna kadar benden yardımını esirgemeyen ve bu çalışma süresince bana umut olan danışmanım Doç.Dr. Melek GÖKAY'a çalışmam süresince beni yalnız bırakmayan çok değerli eşim Veysel DEMİRER'e Yozgat'taki tez uygulamalarım sırasında bana destek olan bilgisayar öğretmeni arkadaşım Fatma Betül KÖKLÜ'ye teşekkürü bir borç bilirim.

AHU DEMİRER

2010

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	AHU DEMİRER		
	Numarası	075217021004		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Melek GÖKAY		
Tezin Adı	Kaynaştırma Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat Eleştirisi Yöntemiyle Toplum Kazandırılması			

ÖZET

Bu araştırmada bir ilköğretim okulunda kaynaştırma eğitimi alan iki öğrencinin görsel sanatlar dersindeki çalışmalarını sanat eleştirisi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Bu sayede sanat eleştirisi yöntemi kullanılarak var olan yeteneklerini ve ifade edemedikleri duygularını ortaya çıkararak içinde buldukları durum yorumlanarak çocukların kendilerine olan güven ve ifade yeteneklerini geliştirmelerine faydalı olunması amaçlanmıştır. Ayrıca çocuklar ile ilgili ortaya çıkarılan problem durumları rehberlik servisine bildirilerek çözümüne yönelik katkı sağlanması beklenmiştir. Araştırma kapsamında çalışma grubuna seçilecek öğrenciler, 2008-2009 eğitim öğretim yılının birinci döneminde görsel sanatlar dersinde gözlemlenmiştir. Öğrencilerin derste okul ve sınıf ortamında gösterdikleri davranışlar ve derslerde yaptıkları çalışmalardan yola çıkarak bu araştırmada izlenecek yol haritası belirlenmiştir. Araştırmaya başlanılmadan önce uygulamada kullanılacak yerli ve yabancı ressamın sanat eserleri seçilmiştir. Seçilen bu eserlerin konu, biçim ve renk bakımından hayatın içinden, öğrencilerin yaşamlarına ve çevrelerinde gördükleri objelere yakın olmasına özen gösterilmiştir. Seçilen eserler arasında; Neşet Günal'ın "Anne ve Çocuk" adlı eseri, Nurullah Berk'in "Kuşlar" ve "Ütü Yapan Kadın" adlı eserleri ve son olarak ta Vincent van Gogh'un

“Gece Kahvesi” adlı eseri bulunmaktadır. Araştırmanın uygulaması, 2008-2009 eğitim-öğretim yılının ikinci dönemini kapsayan yaklaşık 14 haftalık süreçte tamamlanmıştır.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemi içerisinde durum çalışmasına göre desenlenmiştir. Veriler gözlem, görüşme ve döküman incelemesi yöntemleriyle elde edilmiştir. Bu verilerin ortaya koyduğu bulgular araştırmanın konusu olan öğrencileri daha yakından tanımaya, öğrencinin algılama düzeyini ve psikolojisini anlamaya olanak vermiştir. Bulguların yorumlanması sürecinde sınıf öğretmeni, rehber öğretmeni, idareciler ve branş öğretmenleriyle yapılan görüşmeler öğrencilerin daha iyi anlaşılmasına ve verilerin daha iyi yorumlanmasına katkı sağlamıştır.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin sanat eğitimi kapsamında yapılan sanat eleştirisi yöntemiyle kendi yaptıkları resimler başta olmak üzere ünlü sanatçıların eserlerini incelerken daha rahat oldukları, resimlerden yola çıkarak kendi iç dünyalarına bir köprü kurarak birçok duyguyu ifade edebildikleri ve özellikle görsel sanatlar dersine daha istekli oldukları görülmüştür. Gözlenen bu sonuçlar kaynaştırma eğitimi alan ve kendini yeterince ifade edemeyen çocuklarda sanat eleştirisi yöntemi kullanılarak ifade edemedikleri birçok duygunun ortaya çıkarılmasını ve öğrencinin içinde bulunduğu durumun anlaşılmasına yardımcı olduğunu göstermektedir. Ortaya konulan durumun rehberlik servisiyle paylaşılması sayesinde rehberlik hizmetlerinin daha verimli yapılabileceği düşünülmektedir. Ayrıca ülkemizde yaygınlaşan sanatla terapi yöntemi ile tedavilerin bir parçası olan psikoterapilerin kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere uygulanmasıyla bu öğrencilerin öğrenme düzeylerinin ve sosyal ilişkilerinin daha üst bir noktaya gelebileceği ümit edilmektedir.

T. C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	AHU DEMİRER		
	Numarası	075217021004		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı / Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Melek GÖKAY		
Tezin İngilizce Adı	Integration of students receiving inclusive education into the society through art criticism method.			

SUMMARY

In this research, it is observed that; the students who need inclusive education with normal students in primary schools and their art lesson products from the professional art looking of view. By the help of it, it is proposed that what are their hidden, secret abilities, disabilities and real emotions. So it can be understood what they need exactly. In addition, their communication abilities and self confidences can be developed. Furthermore; the problems related with their difficult situation can be determined and can be transferred to the counseling services at schools. The experimental group chosen for this research is examined in the first term of 2008-2009 education year, during the art lessons. The route-map is created by the behavior of the student performed in the lessons and in the daily school atmosphere.

Before starting this investigation it is chosen that foreign and native artist's products. I gave the priority to the products which are similar to their daily life subjects, similar to their life realities and similar to their surrounding objects and what they often see around them about subject, color and shape. The chosen products are: "Mother and Child" by Neşet Günel, "Birds" and "The Ironing Woman" by Nurullah Berk and "The Night Caffee" by Van Gogh. The practicing phase is completed during the 2nd term of 2008-2009 year, approximately during 14 weeks.

This investigation is prepared with the “Qualitative Research Method”. The results’ are obtained by the observation, conversation and consultation methods and by analyzing the documents. The results show us that what are the students’ psychologies, perception level and who are they in reality. In the explaining process, we work all together with own classroom teachers; special subject teachers, counselors and managers. It helps to get better understanding. At the end of this work it is observed that, the student feel themselves more comfortable, they feel themselves in confidence and they reflect their emotions more easily in art lessons. By the art criticism methods we can understand what are their secret, inner emotions.

And then we share our new-info with the counseling service. Moreover, the treatment method used with art is very common in Turkey and can be more effective after working with counseling service. Furthermore it is hoped that, the students who need inclusive education, can be more social, can use their real capacity and at the end their understanding level can be developed.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	vi
İÇİNDEKİLER	viii
RESİMLER LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Amaç	5
1.3.Önem	6
1.4.Tanımlar	6
2.İLGİLİ LİTERATÜR	8
2.1.KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ	8
2.1.1.Kaynaştırma Eğitimi.....	8
2.1.2.Kaynaştırmanın Tarihçesi.....	12
2.1.3.Kaynaştırma Eğitimin Yararları	13
2.1.4.Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları.....	14
2.1.5. Başarılı Bir Kaynaştırma Eğitimi İçin Gerekenler	15
2.2. SANAT.....	16
2.2.1.Sanat Nedir?	16
2.2.2.Sanat Eğitimi	18

2.2.3. Sanat eğitiminin önemi.....	20
2.2.4. Sanat tarihi.....	22
2.2.5.Estetik.....	22
2.2.6. Sanat eleştirisi.....	23
2.2.7.Sanatla Terapi.....	26
BÖLÜM III	29
3.YÖNTEM.....	29
3.1.Araştırma Modeli	29
3.2.Araştırmanın Konusu	29
3.3.Çalışma Gurubu.....	30
3.4. Veri Toplama Yöntemleri	33
3.5.Verilerin Analizi ve Yorumlanması	34
BÖLÜM IV	36
4.BULGULAR VE YORUM.....	36
4.1. Neşet Günal’ın “Anne ve Çocuk” Adlı Eserinin 7/A Şubesinde İncelenmesi (Ders-1).....	36
4.2. Neşet Günal’ın “Anne ve Çocuk” Adlı Resminin 7/C Şubesinde İncelenmesi (Ders-2).....	39
4.3.Vincent Van Gogh “Gece Kahvesi” isimli eserinin 7/A şubesinde incelenmesi (Ders-3).....	42
4.4. Nuri Abaç’ın “Gemi” İsimli Eserinin 7/A Şubesinde İncelenmesi (Ders-3).....	46
4.5. Nurullah Berk “Ütü Yapan Kadın” İsimli Eserinin 7/C Şubesinde İncelenmesi (Ders-4).....	50
4.6. Nurullah Berk’in “Kuşlar”İsimli Resminin 7/C Şubesinde İncelenmesi (Ders-4).....	53

4.7. Peyzaj (Ders-5).....	55
4.8. Çanakkale Savaşı Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-6).....	57
4.9. İlkbahar Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-7).....	60
4.10. Kurtuluş Savaşı Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-7).....	62
4.11. Müze Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-8).....	64
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
5.1. Sonuçlar.....	66
5.2. Öneriler.....	67
6. KAYNAKLAR.....	69
7. GÖRSEL KAYNAKLAR.....	76
8. EKLER.....	77
Ek 1: R.A'nın Görsel Sanatlar Dersi Dışındaki Derslerde Yaptığı Resimler	77
EK 2: Branş Öğretmenlerinin Çalışma Grubundaki Öğrencileri Hakkındaki Görüşleri	80
EK 3: Sanat Eğitimi Programı.....	81
ÖZGEÇMİŞ.....	84

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Neşet Günal'ın "Ana ve Çocuk" adlı resmi.....	36
Resim 2: Vincent van Gogh " Gece kahvesi" adlı resmi.....	43
Resim 3: Nuri Abaç "Gemi" adlı resmi.....	47
Resim 4: R.A. nın "Gemiler" adlı resmi.....	49
Resim 5: Nurullah Berk "Ütü yapan kadın" adlı resmi.....	51
Resim 6: Nurullah Berk "Kuşlar" adlı resmi.....	53
Resim 7: İbrahim Çallı "Boğaz İçinden" Peyzaj.....	56
Resim 8: Hikmet Onat "Büyükdere Peyzajı".....	56
Resim 9 : R.A.'nın "Deniz kıyısı" adlı resmi.....	57
Resim 10: Hikmet Onat "Siperde Mektup Okuyan Askerler".....	58
Resim 11: R.A. nın "Çanakkale" isimli resmi.....	59
Resim 12: Nazmi Ziya Güran "Langa Bostanında Sabah" isimli eseri.....	60
Resim 13: R.A. nın "İlkbahar" adlı resmi.....	61
Resim 14: R.A.nın "Kurtuluş savaşı" adlı resmi 1.....	62
Resim 15: R.A. nın "Kurtuluş savaşı" adlı resmi 2.....	63
Resim 16: R.A.nın "Araba müzesi" adlı resmi.....	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1: A.O.' nun kendi el yazısı ile yazdığı kompozisyonun görüntüsü.....41
- Şekil 2: R.A.'nın Betimleme Aşamasında Yazdıklarının Görüntüsü.....44
- Şekil 3: R.A.'nın kendi el yazısı ile yazdığı kompozisyonun görüntüsü.....45
- Şekil 4: A.O.' nun kendi el yazısı ile yazdığı kompozisyonun görüntüsü.....54

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırma problemi, amacı, önemi, sınırlılıklar yer almış, ayrıca tanımlara da yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Toplumun en küçük yapı taşı olan bireyin başta kendisi olmak üzere içinde yaşadığı topluma karşı sorumlulukları vardır. Bireylerin yeteneklerini ve yaratıcı güçlerini toplumun yararına kullanarak verimli kılmak onlara iyi bir eğitim sağlamakla gerçekleştirilir. Her bireyin eğitim hakkına sahip olduğu günümüz toplumunun eğitim anlayışı içerisinde çağdaş eğitim bireysel farklılıklar göz önüne alınarak planlanabilmektedir. Bireyler birbirinden farklı özelliklere, yeteneklere ve zekâya sahip olduğundan bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda farklı eğitim uygulamaları gerçekleştirilebilir.

Son yıllarda sanat eğitiminin özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalar yapılmakta ve sanatla terapi uygulamasının kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için umut verici olduğunu düşünülmektedir. Sanat eğitimi; insanı özgürleştiren, kendini ve dış dünyayı tanıtır, yaratıcılığı geliştiren bir eğitim biçimidir (Karayağmurlar, 1991, Aktaran: Dikici ve Tezci, 2002). Sanatın öğretilmesindeki amaç, sanatı yalnızca uzaktan izlemek değil bizzat yaparak ve yaşayarak, tanıyıp değerlendirerek sanatsal biçimlendirme eylemine katılmayı ve bu süreçte etkili rol almayı gerektirmektedir. Bu konuda öğretmenin etkili yönlendirmesi çok önemlidir bunun için de sanat eğitim biliminden yararlanılır (San, 2003). Eğitimin yaşayarak öğrenilmesi gerektiğini savunan Baltacıoğlu (1967) ise; eğitim işini bahçıvan işine benzetir. Bahçıvanın yapacağı iş elma ağacına armut verdirmek değildir. Elma ağacına elma vermeyi öğretmek de değildir. Bahçıvanın görevi, elma ağacının elma vermesi için gerekli dış şartları sağlamaktır. Toprak, hava, güneş, su ve gübre gibi ihtiyaçları sağlanınca ağaç meyvesini kendi kendine verecektir. Eğitim işi de böyledir. İnsan dışarıdan yetiştirilemez. Yetiştirme şartları var

olunca insan kendi kendini yetiştirir. Terbiye etmek yoktur, terbiye olmak vardır, demiştir (Aktaran: Dikici ve Tezci, 2002).

Temel sanat eğitimi başlıca örgün eğitim içinde yer alır. Çocuk ve ergenin, izlenim, algılama, gözlem, araştırma, bellek, çağrışım, imgelem, biliş, buluş, bilgi, düşünme, usavurma, değerlendirme gibi, duyu ve duyumlardan başlayarak tüm duygusal ve düşünsel süreçlerini çalıştırarak etkin hale getirir (San, 2003). Her normal insanın kazanabileceği bir sanat kişiliği vardır. Eğitimin görevi de bu kişiliğin gelişmesi için gerekli olan ortamı düzenlemek olmalıdır (Dikici ve Tezci, 2002). Sanatsal düşünce, davranış geliştirilmesi ve yönlendirilmesinde eğitimin gerekliliği ve önemi tartışılmaz bir gerçek olmuştur (Ünver, 2002). Bu önemin farkında olan toplumlar sanatı, genel eğitimlerinin bir disiplin alanı haline getirmişlerdir (Uysal, 2003). Sanatın her türünü içerisine alan genel anlamda bir sanat eğitimi, sanat tarihi, kültür tarihi, sanat kuramları, sanat eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat sosyolojisi, sanat felsefesi, sanat pedagojisi, estetik gibi alanlardan yararlanmaktadır. Bununla birlikte okullarda verilen alana ilişkin sanat dersleri programlarının geliştirilmesi ve eğitimin uygun ortamlarda verilmesi gerekmektedir. Ancak o zaman sanatın oluşumu sanatsal yaratma, sanatın işlevi konularında toplumsal bilinç gelişebilir (Ünver, 2002).

Günlük yaşam içerisinde ortaya konulan ortak problemler, öğrencinin çevresinde her zaman artan çeşitli imajlardır. Öğrencilerin çevresindeki bu imaj artışını eleştirel bilgi ve zekâyla karşılayabilmesi için görsel konularda bir eğitim almaları gereklidir. Sürekli varlığını koruyan bir diğer konuda her neslin insanlık mirasıyla (kültürle) nasıl uğraşacağı, onu nasıl tanıyacağıdır. Böyle bir eğitim de ancak uygulama, sanat tarihi, eleştiri ve estetiği kapsayan geniş bir sanat eğitimiyle verilebilir (Gökay, 1998). Sanat eleştirisi eserden anlam çıkartma ve sanat yapısından haz alma süreci olarak tanımlanmaktadır (Boydaş, 2004). Bu tanımlamalarla beraber, esere değer biçme ve onun neden değerli olduğunu sorgulama süreci olarak da kabul edilmektedir. Diğer bir ifadeyle, sanat eleştirisini bir analiz süreci olarak da tanımlamak mümkündür. Bu süreçte, eserin iyi bir eser olup olmadığı, ne kadar başarılı olduğu ve değeri gibi kavramlar analiz edilmektedir (Tuna, 2007).

İlköğretim okullarındaki görsel sanatlar derslerinin temel amaçları arasında yer alan; öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma, duygusal tepkilerini ortaya koyma, öğrenciye aklını, duygularını ve zevklerini koruma bilinci kazandırma gibi amaçlara ulaşılacak hedeflenmiştir (Buyurgan S. ve Buyurgan U., 2007). Sanat alanındaki yaratmalarda da gerekli olan yetenekler bilim ve teknik alanında da geçerlidir. Be nedenle uygar bir toplum yaratmanın en önemli koşulu sanat eğitimidir (Ünver, 2002). Sanat eğitiminden uzak kalmış ya da yeteri kadar sanat eğitimi alamamış bir birey, en başta estetik kaygıdan uzaklaşmış olacaktır. Önce sanayileşme, ardından teknolojik devrimle kalabalıklaşan şehirlerin büyük bir köy görüntüsünde olması, ekonomik sebeplerin yanı sıra yönetimdeki insanların ve toplumun yeterince estetik kaygılarının olmamasına bağlanabilir (Tuna, 2007). Bu yaklaşımlar doğrultusunda bir toplumun gelecekte sağlıklı bireylerden oluşmasında sanatın önemli bir katkısı olacağı düşünülmektedir, görselliği bir dil duygu ve düşüncelerini anlatım aracı olarak kullanabilmeyi öğrenen çocuk görselliğin çok yoğun bir biçimde yaşandığı dünyaya daha farklı bakabilecektir (Ürper, 2010). Bu açıdan bakıldığında, estetik beğeni yoksunluğu bireysel olduğu kadar, toplumsal bir problem olarak da karşımıza çıkmaktadır. Kaliteli ve etkili bir sanat eğitimi, bu problemi çözecek en önemli unsurdur denilebilir. Sanat eleştirisi de, sanat eğitiminin önemli bir parçası olarak çözümün içerisinde bulunmaktadır (Tuna, 2007). Sanat eleştirisi yöntemi yardımıyla çocuğun resimleri analiz edilebilir. Analiz sonrasında varılan yargı bizi çocuğun iç dünyasına götüren, çocuğu daha yakından tanımaya kapı açan bir ışık olabilir.

Çocuklar, kendi resimleriyle bize imgelerini, düşüncelerini ayrıntılarıyla anlatma olanağı bulur. Resim, çocukla yetişkin arasındaki iletişimde güçlükleri aşma konusunda yetişkine yardımcı olur (Yavuzer, 2009). Çocuk sanat yaparken öylesine kendini iç dünyasına kaptırır ki, çoğu kez coşkularını sese aktarır çeşitli sesler çıkarır veya hareketler yapmaya koyulur. Sanat onun fikir ve duygularını dışa aktarabilmesi için bir araçtır (Kehnemuyi, 2002). Klinik açıdan bakıldığında ise resimler kişiliğin değerlendirilmesinde ya da ruhsal bozuklukların tanınmasında yararlı olmaktadır. Bundan da öte sanatla tedavi de duyguları dışa vurma aracı olarak resim, klinik açıdan tedavi değeri taşımaktaydı (Yavuzer, 2009). Benzer şekilde Hurwitz ve Day

(2001) sanat eğitiminin terapik yönünün sınıf ortamında normal ve özellikle iletişim konusunda zorluk çeken öğrenciler üzerinde gerçekleşmeye başlayacağını yazmıştır. Özellikle çok hassas olan ve bunları anlatmakta zorluk çeken öğrenciler için sanat bir çıkış yolu olabilmektedir (Aktaran: Gökay ve Özalp, 2009). Dalke (1984) ise görsel sanat ile özel eğitim müfredatlarının entegrasyonunun gerekliliği üzerinde durmuş ve sanatsal faaliyetlerin engelliler üzerinde olumlu sonuçlar doğurduğundan bahsetmiştir. Diğer araştırmacılar gibi Dalke’de sanat faaliyetlerinin engelliler veya psiko-sosyolojik rahatsızlığı olan öğrenciler için, kendilerini ifade edebilecekleri bir araç olarak ifade etmiştir (Gökay ve Özalp, 2009). Engelli çocukların, eğitimlerini destek olmak için özel eğitim hizmetleri alması koşulu ile genel eğitim okullarında akranlarıyla birlikte sürdürmeleri olarak kabul edilen kaynaştırma (Sucuoğlu ve Kargın, 2006) eğitimi kapsamındaki öğrencilerde de sanatla terapi yönteminin umut verici olabileceği düşünülmektedir.

Bu konuda şu sorulara cevap aranabilir:

- Kaynaştırma eğitimi alan bir çocuk kendi duygularını en iyi nasıl ifade edebilir?
- Öğrencinin içinde bulunduğu psikolojik durum ve duygularını anlama da daha iyi bir yaklaşım uygulamak için öğretmen ne yapmalıdır?
- Böyle bir durumda sanatın gücünden nasıl faydalanılır ve nasıl sonuçlar alınır?
- Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere verilen sanat eğitimi kapsamında sanat eleştirisinin yeri ve önemi nedir?
- Okuma yazma becerisi kazanan kaynaştırma eğitimi öğrencilerinde okuma yazmanın yanında sanatsal çalışmalar yapma ve yaptığı çalışmalarını ifade edebilme becerisi de kazandırılabilir mi?
- İlköğretim de kaynaştırma eğitimi alan ve kendini ifade edemeyen öğrencilere sanat eleştirisi yöntemi ile yardımcı olunabilir mi?

Bu ve benzeri sorular sanat ve sanat eğitimi uygulamalarının kaynaştırma öğrencilerinin durumu belirlemede ve bu öğrencilerin topluma kazandırılması konusunda yapılacak bir araştırmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın

sonucunda bu örnek olay incelemesinin eğitim sistemimizde sanat ve sanat eğitiminin önemini ortaya koyması açısından önemli görülmektedir.

1.2.Amaç

Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerinin zekâ düzeylerinin ölçüldüğü testlerde hafif, orta, ağır, sınır gibi ifadeler kullanılmaktadır. Bu düzeyler tamamen gizli kalmakta öğrenci ve ailesi tarafından bilinmemektedir. Ancak okuma ve yazma becerisini kazanmış kaynaştırma eğitimi öğrencilerinde tahmin edilen düzey sınır düzey olarak bilinmektedir. Bu düzeydeki okuma yazma becerisi kazanan öğrencilere okuma yazmanın yanında sanatsal çalışmalar yapma becerisi de kazandırmak için sanat eğitimi verilir. Sanat eğitiminin uygulama aşamalarından olan; estetik, sanat eleştirisi, sanat tarihi alanlarını içermektedir. Bu aşamaları öğrencinin seviyesine ve algı düzeyine göre değiştirilmektedir ve kaynaştırma eğitimi alan bir öğrencinin algılama düzeyi ve zekâ seviyesi göz önüne alındığında görsel sanatlar dersinde yapılan sanat eleştirisi uygulamasında sorulacak sorular ve gösterilecek materyallerde öğrenciye göre seçilmektedir.

Burada amaçlanan en önemli unsurlardan biri bu yöntemi kullanarak, öğrencinin sanatı anlamasına, sanatı yaratmak kadar sanata nasıl tepki vereceklerini bilmelerine yardım etmektir (Özalp, 2009). Özet olarak ifade etmek gerekirse, betimleme ve çözümlenme basamağında, öğrenciler sezgilerini işe katmadan bilgi objelerini toplarlar. Bu ilk iki basamak, öğrencilerin tamamen gördükleri ile ilgilidir. Renkler, biçimler, dokular gibi sanat elemanlarının tespiti ile bunların hangi sisteme göre düzenlendikleri, yani sanat ilkelerinin tespiti bu ilk iki basamakta yer alır. Yorumlama aşaması olan üçüncü basamakta, ilk iki basamakta elde edilen veriler doğrultusunda kişisel yorum yapma, anlam çıkartma aşamasıdır. Sanat eleştirisinin son basamağı olan yargı basamağında ise, önceki üç aşama da kullanılır ve öğrenciler sanat eseri hakkında vardıkları sonuçları anlatırlar (Boydaş, 2004, Aktaran: Tuna, 2007).

Sanat çocukta “düşünme dili” şeklinde yansır. Çocuk, dünyayı kendi algıladığı biçimde görür ve bunu kendi ifadeleri içinde yansıtmaya çalışır. Ayrıca psiko-pedagojik açıdan çocuğu bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi, onun zeka,

kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını bize anlatmaya yarayan bir ifade aracı olarak büyük önem taşır.

Bu çalışmanın amacı kaynaştırma eğitimi alan öğrencilere yaşlarıyla beraber eğitim gördükleri okullarda verilen görsel sanatlar dersinde aldıkları sanat eğitimi kapsamında yer alan sanat eleştirisi yöntemi yardımıyla öğrencilerin kendi yaptıkları veya inceledikleri eserler hakkındaki yorumlardan ve hissettiklerini yazdıkları kompozisyon ya da söylemlerinden yola çıkarak öğrencinin duygularına ve algı düzeylerine daha yakından şahit olmaktır. Varılan sonuçları okul rehberlik servisi ile birlikte değerlendirerek herhangi bir duygusal problem durumunda art terapi yöntemi uygulayarak öğrencilere faydalı olabilmektir.

1.3.Önem

Bu araştırma ile ülkemizde değeri diğer dünya ülkelerine kıyasla daha geç anlaşılan kaynaştırma eğitiminin gerekliliği ve önemini daha iyi anlaşılacağı, sanat eğitiminin ne kadar önemli olduğu ve eğitim sistemi içerisinde daha geniş bir alana sahip olması gerektiği, toplumumuza daha verimli bireyler kazandırmada etkili olan kaynaştırma eğitimi ve sanat eğitimi birlikte uygulandığında herkes için daha olumlu sonuçlar yaratacağı düşünülmektedir.

1.4.Tanımlar

Kaynaştırma eğitimi: *“Gerektiğinde özel gereksinimli öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile, özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesidir”* (Kırcaalı-İftar, 1992: 45).

Özel eğitim: Beden, zihin, duygusal ve sosyal gelişim özellikleri yönünden normal çocukların gelişim özelliklerinden ayrılan çocukların eğitim ve öğretim işlerini kapsayan çalışmaları “özel eğitim” olarak tanımlamaktadır (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1989).

Özel gereksinimli olan birey: beden, zihin, duygu ve sosyal özelliklerindeki olağandışı ayrıcalıkları nedeniyle normal eğitim hizmetlerinden yeterince yararlanamayan bireylere denir. (Özsoy vd., 1989).

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP): Özel eğitim gerektiren birey için geliştirilen ve ailesi tarafından onaylanan, bireyin ailenin, öğretmenin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan ve hedeflenen amaçlarda verilecek destek ve eğitimlerini içeren özel eğitim programıdır (M.E.B., 2000).

Sanat: Sanat bireylerin kendiliğinden üzerinde düşünmeden ortaya koydukları bir olgudur. Her sanat ürünü bir kişiliğin ve o kişiliğin kendine özgü huyunun anlatımı ve ifadesidir. Sanatçı kendi iç dünyasını ve algılamalarını sanatında bilinçsizce yansıtır (San, 2003).

Sanat eğitimi: Genellikle sanat eğitimi denince ilk akla gelen sanatçı yetiştirmeye yönelik yöntemler ve didaktik bütünü anlamındaki eğitim ve öğretim olmaktadır (San, 1983). Sanat eğitimi, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilmek, yetenek ve yaratıcılığını estetik bir seviyeye ulaştırmak amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür (wikipedia.org, 2010). Ayrıca pragmatik bir yaklaşımla yaptığımız eğitim tanımını sanat eğitimine uyarlıysak bireye kendi yaşantıları yoluyla amaçlı olarak istedik sanatsal davranışlar kazandırma sürecidir (Ünver, 2002).

Sanat tarihi: Görsel sanatların tarihsel evrimini inceleyen bilim dalıdır. Sanatın tanımına dair fikirler tarih boyunca sürekli değişmesine rağmen, sanat tarihi, sanattaki değişimlere bir sistem çerçevesinde bakarak bunları sınıflandırmayı, yaratıcılık yoluyla şekillendirilmelerini anlamayı ve yorumlamayı amaç edinir (wikipedia.org, 2010). Kleinbauer'e göre (1989) sanat tarihi, algıyı keskinleştirerek arındırır, ince farklılıkları görebilme kabiliyetine ulaşmayı sağlar (Aktaran: Özsoy ve Şahan, 2009).

Estetik: Estetik sanat ve doğanın güzelliklerini inceleyen sanat felsefesidir (Boydaş, 2004). Chapman (1992) ise estetiği, duygu ve düşünce yoluyla bir şeylerin farkına varma olarak tanımlayarak, estetiğin algılama ile ilintili olduğunu ifade etmektedir (Aktaran: Tuna, 2007).

Sanat eleştirisi: Sanat eleştirisini bir analiz süreci olarak düşündüğümüzde bu süreçte, eserin iyi bir eser olup olmadığı, ne kadar başarılı olduğu ve değeri gibi kavramların analiz edilmesi olarak tanımlayabiliriz (Tuna, 2007).

Sanatla terapi: Sanat araçlarından, imgelerden, yaratıcı sanat sürecinden ve müracaatçının/hastanın gelişiminin, yeteneklerinin, kişiliğinin, ilgilerinin, isteklerinin ve çatışmalarının yansımaları olarak onun yaratılan sanat ürünleriyle olan ilişkisinden yararlanan bir insana yardım mesleğidir (Sayar, 2006).

2.İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ

2.1.1.Kaynaştırma Eğitimi

Toplumun ayrılmaz bir parçası olan bireyin yaratma gücü ve yeteneklerini toplum yararına yöneltmek, kullanmak ve verimli kılmak büyük ölçüde bireylerin sağlıklı yetiştirilmesine ve iyi eğitilmelerine bağlıdır. İnsanlar pek çok bakımdan birbirlerinden farklı olup (Kuzgun ve Deryakulu, 2006) eğitim sürecinde bu farklılıklar dikkate alınmalıdır (Aktepe, 2005). Eğitimde fırsat eşitliği ve bireylerin kendileri için en az kısıtlayıcı ortamda eğitilmeleri gerekliliğinden kaynaklanan kaynaştırma; özel gereksinimli çocukların özelliklerine, derecelerine ve kullanılacak materyallerin olanaklarına bağlı olarak mümkün olduğunca normal eğitim ortamlarında yetiştirilmeleri ve gerekli özel eğitim hizmetinin sağlanması koşulu ile yaşlarıyla birlikte eğitim alması süreci olarak da açıklanabilir(Ersoy ve Avcı, 2001 s:13). Çünkü bireyler, farklı yeteneklere, zekâya, ilgi alanlarına, öğrenme biçimine, ön bilgilere ve farklı ihtiyaçlara sahiptir. Eğitimin önemi ve başarısı ise bu bireysel farklılıkları dikkate alarak, bireyin yetenek, ilgi ve zekâ alanlarına yönelik eğitim faaliyetlerini bireye sunmakla mümkün olabilmektedir (Aktepe, 2005).

Birey, çocukluğundan yaşlılığına kadar gelişen yaşam çizgisi üzerinde birbirinden farklı gelişim dönemlerinden geçer ve bu dönemlerde birbiriyle aynı olmayan fizyolojik ve psikolojik bazı farklılıklar gösterir (Koç, 2004). Çocukluk ile yetişkinlik (13-14 yaşları ile 18-20) arasında kapsayan (Ercan, 2001) bireyin gelişim süreci içerisinde çocukluk döneminin bitişiyle beraber sözü edilen dönemin

başlangıcından fizyolojik olarak erişkinliğe ulaşmaya kadar geçen bir gelişim dönemi ergenlik olarak tanımlanmaktadır (Avcı, 2006; Koç, 2004). Çocuklukla kıyaslandığında ergenlik döneminde ergenin üstesinden gelmek zorunda olduğu biyopsikososyal değişimler artmaktadır (Eskin, 2000).

Ergenlik dönemindeki birey zihinsel olarak değişim ve gelişim gösterir. Ergenlik döneminde genç, somut düşünmeden soyut düşünmeye ulaşır. Bunun sonucunda ergenin dış dünyayı algılaması değişikliğe uğrar. Genç, olayları daha çok sorgulamaya ve farklı açılardan bakmaya başlar; kendisi ve dünya hakkında daha fazla düşünür, tartışmacı, idealist ve eleştirici olur (Avcı, 2006).

Bilindiği üzere tüm çocuklar fiziksel gelişim özellikleri ve öğrenme yetenekleri açılarından birbirlerinden farklılık gösterirler (Kuzgun ve Deryakulu, 2004). Bazı çocukların boyları daha kısa iken bazıları daha uzundur; bazıları zayıfken bazıları şişman; bazıları daha kolay ve hızlı, bazıları daha geç ve güç öğrenirler. Ancak okul düzeyindeki çocuklar arasındaki bu farklılıklar fazla büyük değildir. Bu nedenle normal şartlarda çocukların büyük çoğunluğu sağlanan genel eğitim hizmetlerinden yararlanma konusunda ciddi problemlerle karşılaşmazlar (Kuzgun ve Deryakulu, 2004). Ancak toplumda özel gereksinimlere ihtiyaç duyan çocuklarda bulunmaktadır. Özel gereksinimli bireyin mümkün olan en erken dönemde, gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarında, uygun yöntemler ve araç-gereçler kullanılarak desteklenmesi kapasitelerini en üst düzeyde kullanabilmeleri için önemlidir. Ayrıca bu bireylerin toplumca kendilerinden beklenen rol ve sorumluluklar ile gelişimsel görevlerini yerine getirebilmelerinin şartı kendilerine en uygun özel eğitim hizmetinin sağlanmasıdır (Ersoy ve Avcı, 2001: 8). Bu çocuklar genellikle gösterdikleri yetersizliklere göre, zihinsel engelli, işitme engelli, otistik ya da öğrenme güçlüğü olanlar olarak gruplandırılmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin toplumun bir parçası olarak yaşamlarını sürdürmelerinin temelinde, eğitimlerinde fırsat eşitliğinden yararlanmaları yer almaktadır (Vural ve Yıkılmış, 2008). Bu amaçla, çağdaş eğitim programları, bireylere gereksinimleri doğrultusunda hizmet sunmak üzere bireysel farklılıklar dikkate alınarak planlanmaktadır (Metin, 1997). Her toplumda özel gereksinime ihtiyaç duyan bireyler bulunmaktadır. Bu bireylerin

bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal özellikleri yönünden akranlarından farklı gereksinimleri olabilmektedir (Kargın, 2004). Bireysel farklılıkları ve gereksinimleri olan bireylerin kendileri için en uygun özel eğitim hizmetinden yararlanabilmesi çeşitli ulusal ve uluslararası sözleşmelerde adı geçen “eğitimde fırsat eşitliği” ilkesine göre de zorunludur (Ersoy ve Avcı, 2001: 8). Yakın zamana kadar özel gereksinimli bireylerin eğitiminde birçok düzenleme yapılmıştır. Bunlardan ayrı ve birlikte eğitim olmak üzere iki farklı uygulama göze çarpmaktadır (Vural ve Yıkılmış, 2008). Ayrı eğitim; özel gereksinimli bireylerin, özür türüne ve derecesine bağlı olarak geliştirilen özel programlar çerçevesinde, özel eğitim personeli tarafından gerçekleştirilen eğitimidir. Birlikte eğitim ise; özel gereksinimli ve normal bireylerin bir arada, normal sınıf öğretmenleri tarafından eğitilmelerini kapsamaktadır (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005).

Kaynaştırma eğitimi olarak adlandırılan bu uygulama pek çok şekilde tanımlanmaktadır. Kargın (2004)’a göre, uygulamada özel gereksinimli öğrencilerin özel gereksinimli olmayan akranlarıyla birlikte eğitim almaları olarak görülmekle birlikte, kaynaştırma yalnızca fiziksel birliktelik anlamına gelmemektedir. Özel eğitim gerektiren bireylerin akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini bütün kademelerde sürdürme esasına dayanan, destek hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır (ozelgokkusagi.com, 2010). Diken ve Sucuoğlu (1999) ise kaynaştırma eğitimi, özellikleri uygun olan zihinsel engelli çocukların bireysel eğitim programları çerçevesinde, normal ve özel eğitim (idari, eğitim/öğretim ve destek) personelinin sorumluluğu altında, normal yaşlılarıyla bütünleştirilmesi olarak açıklamaktadır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde ise kaynaştırma özel eğitim gerektiren öğrencilerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan, destek hizmetlerin sağlandığı özel eğitim uygulaması şeklinde tanımlanmaktadır (Aktaran: Çelik ve Eratay, 2007).

Kaynaştırma eğitiminde esas olan, destek hizmeti sağlanmasıdır. Özel eğitim destek hizmetleri sağlanmadan gerçekleştirilen kaynaştırma ise, özel gereksinimli öğrenciyi sadece normal eğitim sınıfına yerleştirmekten ibarettir. Ancak gerektiğinde

özel gereksinimli öğrenciye veya sınıf öğretmenine destek sağlanarak kaynaştırma uygulaması gerçekleştirildiğinde, kaynaştırmanın tam anlamıyla uygulandığı söylenebilmektedir (Batu, 2000). Kaynaştırma uygulamasının başarısında, engelli ve engelli olmayan öğrenciye, programa, engelli ve engelli olmayan öğrencinin ailesine, okuldaki personele ve özellikle sınıf öğretmenine ilişkin etmenler önemli rol oynamaktadır (Diken ve Sucuoğlu, 1999).

Kaynaştırmanın amacı, özel gereksinime ihtiyaç duyan çocukların normal çocuklarla birlikte aynı kuruluş ve yerde ortama uyumlarını sağlamak; özel ihtiyacı olan çocukların bu ihtiyaçlarını karşılamak; gelişimleri için gerekli tüm hizmetleri yerine getirmek; okul dışındaki yardımcı kuruluşlarla işbirliği içinde eğitim vermektir (Karatepe, 1996). Özel eğitime muhtaç çocuklara verilen eğitimin niteliği ne kadar iyi olursa olsun sonuçta onu, içinde yaşadığı toplumun bir ferdi haline getirmiyor ve sosyal kabul görmesini sağlamıyorsa verilen eğitimin bir faydası olmayacaktır. Bu nedenle kaynaştırma eğitimi her özellikteki özel eğitime muhtaç bireyin devam ettiği okullarda bir hizmet alanı olarak görülmesini ve bazı tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (ozelgokkusagi.com, 2010). Kaynaştırma eğitimi alan bireylerin eğitim ihtiyaçlarının hangi ortamlarda karşılanması gerektiği konusu özel eğitim alanında ortaya çıkan gelişmelere paralel olarak farklı biçimlerde ele alınmıştır (Kargın, 2004). Kaynaştırma eğitimi için uygun ortam sağlanırsa özel gereksinimli öğrencilerin rahatlıkla yerleştirilebileceği ve gereksinimlerinin karşılanabileceği bir ortam oluşturulabilir (Öncül ve Batu, 2005).

Özel eğitim alanında ortaya çıkan gelişmeler sonunda günümüzde pek çok özel gereksinimli öğrenci genel eğitim sınıflarında eğitim görmektedir (Kargın, 2004). Kuzey Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere, pek çok ülkede, özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim ortamlarında bu şekilde eğitilmesi yaygın olarak uygulanmaktadır (Kırcaali-İftar, 2010). Tarihsel süreci incelediğimizde özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerinin gerçekleştirildiği ilk ortamların ayrı yatılı-gündüzlü özel eğitim okulları olduğu görülürken, günümüzde tüm dünyada ve ülkemizde kaynaştırma eğitiminin önemi anlaşılmış ve birlikte eğitim benimsenmeye

başlanmıştır (Kargın, 2004). Kaynaştırma eğitiminin daha iyi anlaşılması için tarihsel süreçlerin incelenmesinde yarar görülmektedir.

2.1.2.Kaynaştırmanın Tarihçesi

Dünyada özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik ilk sistemli çabalar 16. yüzyılda ortaya çıkmakla birlikte, okullaşmanın 1700’li yıllardan başlayarak 1900’li yılların ortalarına kadar hızla devam ettiği bilinmektedir (Kargın, 2004). Ülkemizdeki kaynaştırma eğitiminin tarihine bakıldığında, cumhuriyetten önce Osmanlı Devleti dönemindeki “Enderun” üstün yeteneklilerin eğitiminde dünyadaki ilk sistemli eğitim örneğini oluşturmaktadır. O dönem için üstün yetenekli çocuklara eğitim veren bu okul özel eğitim tarihimizin mihenk taşlarındadır (Ataman, 1984; Kargın, 2004). Cumhuriyet döneminden 1950’li yıllara kadar özel gereksinimli çocukların eğitimi, Sağlık Bakanlığı’na bağlanmış ve bir sağlık sorunu olarak ele alınmıştır. Bu yıllardan sonra konu Milli Eğitim Bakanlığı’na devredilmiş ve yeni bir çok düzenlemeden sonra 1961 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’nde, daha sonra Ankara Üniversitesi’nde ve 1983 yılında Anadolu Üniversitesi bünyesinde “Özel Eğitim” alanında eğitimciler yetiştirilmeye başlanmıştır (Kargın, 2004).Günümüzde ise pek çok üniversitede bu konuda eğitim veren bölümlerin sayısı artmıştır. Gazi Eğitim Enstitüsü Bünyesinde 1952 yılında kurulan Özel Eğitim şubesi, bu dönemin özel eğitim alanına personel yetiştirmede ilk sistemli çabası olarak karşımıza çıkmaktadır. 1960’lı yılların en önemli özelliği ise, özel eğitime gereksinimi olan bireylerin haklarının 1961 Anayasası’nda devlet tarafından garanti altına alınmış olmasıdır. 1990 yılında düzenlenen Şura’da, kaynaştırmanın kapsamının genişletilmesi vurgulanmış olmakla birlikte, yine bu yıllarda ayrı yatılı ve gündüzlü okulların sayısında artış olduğunu da görülmüştür. Kaynaştırma ülkemizde son 20 yıl içinde özel eğitim alanında üzerinde önemle durulan eğitim uygulamalarından biridir. Kaynaştırma eğitimi, 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı yasa ile 1997’de çıkarılan 573 sayılı kararname ve buna dayalı olarak 2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliği ile yaygın olarak uygulanmaya başlanmıştır. Söz konusu yasa ile ilgili yönetmelik, özel gereksinimli çocukların, ister yetersizlikten etkilenmiş olsun, isterse artı yetenek düzeyine sahip bulunsun, “eğitsel tanılama” süreci ile en az

kısıtlayıcı ve uygun eğitim ortamına, akranlarıyla birlikte eğitim alabilecek biçimde yerleştirilmelerini hükme bağlamıştır (Yeşilyaprak, 2003).

2.1.3.Kaynaştırma Eğitimin Yararları

Kaynaştırma eğitiminin özel eğitime muhtaç bireye olduğu kadar normal çocuklara, ailelere ve de öğretmenlere de yarar sağlamaktadır. Battal (2007) bu yararları şu şekilde belirtmiştir.

Özel eğitime muhtaç bireye yararları:

- Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) yardımıyla kapasite ve öğrenme hızına göre eğitim alır.
- Bireyde kendine güven, işe yarama, takdir edilme, cesaret, sorumluluk gibi sosyal değerler gelişir.
- Normal öğrencilerle birlikte çalışmaları daha büyük başarıları elde edebilme azmi oluşturur.
- Olumsuz davranışlarının yerini olumlu davranışlar almaya başlar.
- Diğer öğrencilerle paylaşmış oldukları ortam, onlara toplum içerisinde kendilerini gösterebilme imkânını doğurur.

Normal çocuklara yararları:

- Özürlü bireylere karşı hoşgörü, yardımlaşma ve ahlaki anlayışları gelişir.
- Bireysel farklılıkların farkına varır, doğal karşılar ve hoşgörülü olur.
- Lider olma, sorumluluk alma duygusu gelişir.

Ailelere yararları:

- Çocuk üzerindeki beklenti düzeyleri, çocuklarının kapasiteleriyle uygunluk göstermeye başlar.
- Çocuklarının ilgi ve ihtiyaçları konusunda daha sağlıklı bilgi edinme imkânları olur.
- Aile içi çalışmalar azaltarak aile içi huzurun artmasını sağlar.

- Çocuklarına nasıl yardım edecekleri doğrultusunda fikir sahibi olmalarını sağlar.

Öğretmenlere Yararları:

- Şartsız kabul, sabır, hoşgörü, bireysel özelliklere saygı davranışları gelişir.
- Eğitimde ekonomiklik ve fırsat eşitliği sağlanır.
- Kaynaştırma öğrencisi ile yapılan çalışmalar sayesinde öğretim becerileri gelişecek ve deneyimleri artacaktır.

2.1.4. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları

Kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında sınıf öğretmenin kaynaştırma uygulamasını benimsemiş olması gereklidir. Ancak bu davranış yeterli olmamaktadır. Aynı zamanda, kaynaştırma öğrencisine uygulayacağı öğretim hakkında bilgi ve beceri sahibi de olmalıdır (Kırcaali-İftar, 2010). Özel eğitime ihtiyaç gösteren bireylerin özürlerinden kaynaklanan sorunların giderilebilmesi için bu çocukların özürlerine ve özelliklerine uygun bireyselleştirilmiş eğitim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir (Çuhadar, 2006).

Fiscus ve Mandell (1997: 22) Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı kavramını, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitiminde kullanılabilecek program olarak tanımlamakta ve; (a) çocuğun o anki eğitim performansını, (b) kısa dönemli öğretim hedeflerini de içeren yıllık (uzun dönemli) amaçları, (c) Çocuğa sağlanabilecek özel eğitim hizmetlerini ve çocuğun normal eğitim programlarına ne ölçüde katılabileceğini, (d) bu tür hizmetlere başlanması için düşünülen zaman ve devam edeceği süreyi, uygun amaç, ölçüt, değerlendirme sürecini, öğretim amaçlarının değerlendirilmesi için en azından bir yılı esas alan zaman çizelgelerini içerdiğini açıklamaktadır. Kısaca bireyselleştirilmiş eğitim programları her bir engelli çocuk için yazılı olarak, bireyin bağlı olduğu eğitim kurumunda oluşturulan birim tarafından geliştirilmiş olan ve engelli çocukların, öğretmenlerin, ana babaların özel ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan özel eğitim programlarıdır.

Bireyselleştirilmiş eğitim programları ile özel gereksinime ihtiyaç duyan çocuğun yapabilecekleri betimlenir, çocuğa uygun eğitim hizmetleri sunulur, çocuğun engelinden kaynaklanan farklı gereksinimleri belirlenir, çocuğun kendi öğrenmesi ile ilgili daha fazla sorumluluk almasına yardımcı olunur ve çocuğun öğrenmesi izlenir, çocuğun ilerlemeleri kayda alınır ve çocuğun ailesi ile diğer birim üyelerinin ilişkilerine katkıda bulunur, çocuğun bilgi ve beceri eksiklerinin nasıl giderilebileceğine yol gösterir, çocuğun eğitiminde karşılaşılabilecek sorunlar ve çözümler, alınacak kararlar hakkında aile ve okul personeline eşit söz hakkı sağlar, çocuğun gelişiminin değerlendirilmesini sağlar, programın, materyalin ve başlangıç noktalarının etkililiğinin değerlendirmesine yardımcı olur (Kasar, 2004; Aktaran: Çuhadar, 2006).

Kırcaali-İftar (2010) eğitim programının iki aşamada bireyselleştirilebileceğini söylemektedir. İlk aşamada özel gereksinimli öğrencinin, kaynaştırıldığı sınıfla ilişkili tüm alanlardaki (örneğin, okuma-yazma, matematik, müzik, vb.) işlevde bulunma düzeyinin belirlenmesidir. Kaynaştırma öğrencisi bu alanların tümünde sınıf ortalamasının altında olabileceği gibi, yalnızca belli alanlarda gerilik gösteriyor da olabilir. İkinci aşamada ise, kaynaştırma öğrencisi için, sınıf arkadaşlarından önemli ölçüde gerilik gösterdiği alanlarda, işlevde bulunma düzeyini dikkate alarak, amaç saptamaktır. Öğrenci için amaç belirlerken, öncelikle öğrencinin en çok işine yarayacak beceri ve kavramlara yer verilmelidir.

Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin, sınıfında bulunan özel gereksinimli öğrencilerin fiziksel özelliklerine, performanslarına, yeteneklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanan sınıfın fiziksel düzeni, programın amaçları, öğretim yöntemleri, kullanılan materyaller, öğretim içeriğinin sunumu ve ölçme değerlendirme konusundaki uyarlamalarının başarılı bir kaynaştırma için oldukça etkili olacağı düşünülebilir (Vural ve Yıkılmış, 2008).

2.1.5. Başarılı Bir Kaynaştırma Eğitimi İçin Gerekenler

Başarılı bir kaynaştırma için önemli etmenlerden birisi tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde genel eğitim sınıflarının düzenlenmesidir. Sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma

açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarılma ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Kargın, 2004, Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Okullarda görev yapan öğretmen, yönetici ve diğer personelin kendi sorumluluklarını yerine getirmeleri, bu öğrencilerin eğitim aldıkları sınıfların öğrencilerin gereksinimlerine göre hazırlanması ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini uygun şekilde kullanmaları gerekmektedir (Kırcaali-İftar, 1998). Engelli çocukların eğitimi ile ilgilenen öğretmenler eğitim programlarını öğrencileri için kolaydan zora doğru ayarlamalı, onların gereksinim duydukları alanları sağlıklı bir şekilde belirlemelidir. Öğretmenler bu çocuklara uygun şekilde model olmalı, öğretimde mümkün oldukça fırsatlar vermeli ve uygun dönütler sağlayabilmelidirler (Aktaran: Çelik ve Eratay, 2007).

Akranlarıyla psiko-sosyal iletişim kurabilen öğrencilerin eğitiminden verim alınabilmektedir. Bu öğrencilerin içinde buldukları ruh halini anlayabilmenin bir yolu da sanattır. Sanatın bir dalı olan resim çocuğu bize tanıtmada bir ölçüt olabildiği gibi, onun zekâ kişilik, yakın çevre özellikleriyle iç dünyasını yansıtmaya yarayan bir ifade aracıdır. Çocuk dinamik bir olgudur. Sanat onda bir 'düşünme dili' şeklinde yansır. Çocuk, resim yoluyla dünyayı bize, kendi açısından ve en kestirme yoldan özentisiz ve yalın bir anlayışla verir (Yavuzer, 2009). Bütün bu faydalar göz önüne alındığında çocuklar için tüm sanat etkinlikleri önemlidir; onların, gelişimlerini sağlıklı bir biçimde sürdürmeleri, bu etkinliklere katılımları ölçüsünde gerçekleşir (Gel, 1993, Aktaran: Özsoy ve Şahan, 2009).

2.2. SANAT

2.2.1.Sanat Nedir?

Sanat insanın doğasında var olup, kendi kişiliğinde ortaya çıkarmak istediği ve iç dünyasındakileri dışavurumda bir araç olarak kullandığı unsurdur. Sanat kendini ifade etmektir (Erinç, 1995).

Her sanat ürünü bir kişiliğin ve o kişiliğin kendine özgü huyunun sanatında bilinçsizce yansımasıdır. Yaratma ne kadar özgürce yapılırsa, o kişilik, o kadar belirgince ortaya çıkar. Onun için sanat eğitiminde özgür ifadeyi engelleyen her türlü

etmeni ortadan kaldıran, yeti ve güçlerin asıl amacı kişiliğin uyumlu gelişmesi ve bu sayede uyum içinde bir toplumun sağlanmasıdır (San, 2003). Ünlü düşünür Friedrich Schiller (2001) ise sanatı farklı bir pencereden yorumlamıştır: *”olayların akışı çağ ruhuna öyle bir yön verdi ki bu, ruhu gitgide ideal sanattan uzaklaştırmayla tehdit ediyor. Bu sanat, gerçekliği terk etmek ve dürüst bir cesaretle ihtiyacın üzerine çıkmak zorundadır; çünkü sanat özgürlüğün bir kızıdır ve emirleri maddenin ihtiyacından değil zihinlerin gereklerinden almak ister.”* Sanat, sanatçı ile izleyen arasında, toplumlar arasında ve bunların da ötesinde devirler arasında bir iletişim aracıdır. Öyle ki, gerçek dünyanın yok edici kurallarını aşarak binlerce yıl öncesini günümüze taşır. Bugün geçmişi biliyor ve yargılıyor olmamız sanatın erişilmez gücüne bağlıdır. Çünkü sanat, kültürlerin biçim almış, somutlaşmış bir anlatımıdır; dünü anlattığı gibi bugünü de anlatmaktadır. Hiç kuşkusuz yarınları da anlatmaya devam edecektir (Ünver, 2002). Fischer (1979)’in de belirttiği gibi sanat, bir anlamda hayatın yerini tutar ve hayatla insan arasında geçmişte olduğu gibi bugün de bir denge kurar (Tuna, 2007).

Sanat bir anlatım aracıdır; dil ifade için nasıl mürekkep, kâğıt, baskı makinesi kullanıyorsa sanatta kendi malzemesiyle birçok mesaj taşır. Başlıca sanat faaliyetlerinin hepsi de bize bir şeyler anlatmaya çabalar (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Arnheim (1969: 294) ‘Visual Thinking’ adlı eserinde sanatı, insanoğlunun kendisini ve yaşadığı dünyayı anlamaya duyduğu ihtiyaçtan kaynaklanan önemli yönelimlerden biri olarak ele almaktadır. Sanatın genel amaçlarının da bu temel bilişsel yönelime bağlı olduğunu, böylece de sanatın, bilimin anlam ve sonucuna yaklaştığını belirtmektedir (Aktaran: Özsoy ve Şahan, 2009). Sanat aynı zamanda bir bilgidir ve sanat dünyası, bilim ya da bilgi tarzıyla paralel tuttuğumuzda insanın çevresini anlamasında bu bilginin insanlık tarihine tuttuğu yer ötekilere göre bambaşkadır(Read,1981: 8, Aktaran: Buyurgan ve Buyurgan, 2007). İnsanlık tarihinde sanatta çok ileri gitmiş bilimde geri kalmış, ya da bilimde ileri gitmiş sanatta geri kalmış bir toplum olamaz. Eğer sanat, topluma mal olmuşluk düzeyine ulaşırsa binalardan sokaklara, işyerlerinden okullara kadar her alanda estetik zevk kendini göstermiş olur (Özel, 2003). Sanat ne için vardır? sorusunun cevabı insanın güzeli arama isteğiyle ilgilidir. Sanat tarihinden bilindiği gibi bir zaman güzel olarak

tanımlanan objeler, başka bir zaman ve yerde güzel olarak kabul edilmemektedir. Sonuçta estetik farklılıklar da göz önüne alınarak, sanatın daha geniş açıdan değerlendirildiği sosyal, kültürel ve kişisel değerlerin, anlamların değişimler gösterdiği insanlara öğretilmeli ve düşündürülmelidir (Gökay, 1998). Konuyu toplumsal iletişim açısından değerlendiren San (1995); bütün bu çok kültürlülük içinde, sanatın dili ortak bir dil olarak kabul edildiğinde, sanatın ortak dili yoluyla insanların kaynaştırılması, kaybolmuş gibi görünen birliğin, bütünlüğün, iletişimin sanat eğitimi yoluyla gerçekleştirilmesine ihtiyaç olduğunu ifade etmektedir.

2.2.2.Sanat Eğitimi

Günümüzde görsel sanatlar eğitimi, psikoloji ve sosyal alan olma özelliğinden daha çok şey ifade etmektedir. Artık sanat eğitimi farklı amaçları, içeriği ve genel eğitim programında belli bir yer hak eden, kendi metotları olan bir alan olarak görülmektedir (Özsoy ve Şahan, 2009). Sanatın yalnızca sezgi ya da duyuşsal alanla ilgili olmadığı ve öğretilebilirliği görüşü bilimsel araştırmalarla kanıtlanmıştır (Ünver, 2002). Öğretmenin etkili yönlendirmesi çok önemlidir bunun için de sanat eğitiminden yararlanır (San, 2003). Sanatı sadece uzaktan almak değil bizzat yaşayarak, tanıyıp değerlendirerek sanatsal biçimlendirme eylemine katılma, bu olguda etkili rol oynamayı gerçekleştirmektir (San, 2003). Sanatsal düşünce ve davranış geliştirilmesinde, yönlendirilmesinde eğitimin gerekliliği ve önemi tartışılmaz bir gerçek olmuştur (Ünver, 2002). Sanat pratik, kuramsal ve tarihsel temellerine dayalı belli bir program içinde görsel oluşumların ve genelde temel düşünme, davranış, çalışma biçimleri içerir. Amaçlanan, bağımsız düşünme yeteneği ve davranışını kazandırmak, girişimci olmayı ve yaratıcı etkinlikte bulunmayı sağlamaktır (San, 2003). Sanat görsel okur-yazarlığı geliştiren ve insanlar arasındaki iletişimi sağlayan bir araç konumundadır. Sanat eserinin farklılığının anlaşılmasında estetik; sanatın doğasını, anlamını, değerini bulmaya çalışarak, sanat eserlerinin daha iyi anlaşılmasına, sanat eserinin değerlendirilmesine ve eser hakkında karar vermenin geliştirilmesine yardım eder (Gökay, 1998). Temel sanat eğitimi, çocuk ve ergenin, izlenim, algılama, gözlem, araştırma, bellek, çağrışım, imgelem, biliş, buluş, bilgi, düşünme, usavurma, değerlendirme gibi, duyu ve duyumlardan başlayarak tüm duygusal ve düşünsel süreçlerini çalıştırır (San, 2003).

Kırıçoğlu (1991)'nin da belirttiği gibi sanatın işlevi çoğunlunun anladığı şekilde ne salt duygusal rahatlama, ne de salt haz duyurmaktır. Sanatın çok yönlü, kültürel, iletişimsel, bilgilendirici, aydınlatıcı ve davranış geliştirici işlevi onu yine çok yönlü ve önemli kılmaktadır (Aktaran: Gökay, 1998). Sanatın, işlevleri ve yalnız sanata özgü nitelikleri ile kişinin farklı boyutta zihinsel gelişimini sağlar. Güçlü imgeler edinmek, zihinde bu imgeleri ayrıştırıp birleştirerek renk, biçim, doku, form, çizgi, mekân, leke gibi sanatsal değerlerle düşünme ve nitelikli sonuçlara yönelik sorun çözme zihinsel bir uğraştır (Gökay 1998).

Yayıma alanının genişliği, amaçları, etkileri ve kültürün ayrılmaz bir parçası oluşu göz önüne alındığında sanat, toplumun diğer bireyleri yani tüketiciler açısından hafife alınamayacak bir önem arz etmektedir. Bu önemin farkında olan toplumlar sanatı genel eğitimlerinin bir disiplin alanı haline getirmişlerdir (Uysal, 2003). Sanat insan yaşamının vazgeçilmez öğelerinden biridir. Birey duygularını, düşüncelerini, arzularını, heveslerini, seslerle, çizgilerle, hareketlerle, özgürce dile getirerek ifade edebilir. Sanat eğitimi; bireyin yaşamı anlaması, anlamlandırması, tanınması ve sevmesi için gereklidir. Sanat eğitimi alanında yapılan çalışmalar bu alanda uzmanlaşan (akademik kariyer, yurt dışı seminerleri, vs.) kişilerin sayısı arttıkça günden güne zenginleşmektedir. Sanat eğitimi bireysel veya toplu olarak insanla ilgili olduğu, yani konusu insan olduğundan alanda yapılan çalışmaları eğitim araştırmalarından ayırmak doğru olmayacaktır (Şen, 2005). Sanatın her türünü içerisine alan genel anlamda bir sanat eğitimi, sanat tarihi, kültür tarihi, sanat kuramları, sanat eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat sosyolojisi, sanat felsefesi, sanat pedagojisi, estetik gibi alanlardan yararlanmaktadır. Bununla birlikte okullarda verilen alana ilişkin sanat dersleri programlarının geliştirilmesi ve eğitimin uygun ortamlarda verilmesi gerekmektedir (Ünver, 2002). Temel sanat eğitimi süreçlerindeki başlıca öğeler olan gözlem, araştırma, bulma, uygulama, deneme, denetleme ve sonuçlandırma, bilimsel araştırmaların süreçleriyle hemen hemen aynı olmaları bakımından, çocuk ve genci çağımızın bilim ve teknolojik dünyasına hazırlar. Aynı zamanda çocuk ve gence özel kişisel yeteneklerini geliştirme olanağı vermiş olur (San, 2003).

2.2.3. Sanat eğitiminin önemi

Sanat eğitimi düşüncesi, ders saatlerini ve okulun sınırlarını aşarak yaşamın tüm alanlarına ulaşmaktadır. İ. H. Tonguç, sanat eğitimi tanımlarken resim, müzik ve yazınsal sanatlardan yabancı dil öğretimine, kır gezilerine ve yaşama alanının estetik bir düzene kavuşturulmasına kadar çeşitlenen geniş bir anlam yüklediği görülmektedir (Tonguç, 1952, Aktaran: Ülkü, 2008). İnsan çevresinde var olanların farkına vardığı, gördüklerini yorumladığı, bu yorumlarında güzellikleri aradığı, işlevini değiştirmeden nesnelere farklılıklar kattığı sürece kendini ifade edebilmenin hazzıyla daha mutlu olmaktadır (Gökay ve Demir, 2006).

Tonguç'a göre güzel sanatlar öğrenciyi mutlu eder ve kişiliğini geliştirir. Sanat eğitimi kapsamında yaratıcılığı içeren tasarım yetisi, düşünme ve biçimlendirme becerisi kazandırılması düşünülmektedir. Eğitim ideolojisindeki değişime bağlı olarak geleneksel ezberci eğitim terk edilmiş, iş aracılığıyla çocuğun kendiliğinden etkin duruma gelmesinin sağlanması ilkesi değer kazanmıştır (Kurtuluş, 2010). Bu konuda Einstein "hayal gücü bilgidir" der (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Sanat görsel okur-yazarlığı geliştiren ve iletişimi sağlayan bir araç konumundadır (Gökay, 1998). Sanat eğitimi bireyleri yalnız duyum ve duyguları açısından zenginleştirmekle kalmaz, onları çağın değişim sürecinde yaşadıkları topluma ve tüm dünyaya uyum sağlayacak bir yapıya kavuşturur. Öte yandan ait oldukları toplumun üyesi olarak kendi kültür ve sanat değerlerine sahip çıkmaya, evrensel değerleri korumaya, paylaşmaya dolayısıyla uluslararası etkileşime olanak verir (Özsoy ve Şahan, 2009). Sanat eğitimi, iki anlam ve iki farklı hedef taşımaktadır. Bunlardan birincisi sanatçı yetiştirmek için verilen eğitim; ikincisi ise çağdaş bir insan yetiştirmek ve o insana aydın sıfatını kazandırmak için verilen eğitimidir (Erinç, 1995, Aktaran: Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Çocuğun gelişiminde tek yönlü eğitime ağırlık verilmesi belki anlık başarıları beraberinde getirebilir, ama ilerisi için bir daha telafi edilemeyecek eksiklikler oluşturur. Hangi mesleğe yönelirse yönelsin, amacına uygun sanat eğitimi ile yetişmiş, estetik beğenisi gelişmiş bireylerin kendilerine ve toplumlarına katkıları daha fazla olacaktır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Yapılması gereken, okul öncesi

çağlardan başlayarak, çocuklarımıza, ulusumuzun ve insanlığın evrensel değerlerini öğretmek, duyumsatmak, onlarda yaşama sevinci ve yaratma coşkusu uyandıracak sanat-edebiyat ürünlerini, daha o çağlardan başlayarak kimliklerine işlemek, her alandaki yeteneklerini geliştirici olanaklar sağlamaktır. Her aşamadaki eğitim kurumlarında çağdaş edebiyatımızın ve sanatımızın evrensel değerlerinin tanıtılıp öğretilmesine öncelikle yer verilmelidir (Behramoğlu, 2008).

Sanat eğitiminin çok yönlü öğretilmesi gerekliliğinden hareketle, disiplin temelli sanat eğitimi anlayışı gündeme gelmiş ve 1996-97 yılları arası YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi ve Öğretmen Eğitimini Yeniden Yapılandırma Programı doğrultusunda bu konuda önemli çalışmalar yapılmıştır. Sanat öğretmenliği lisans programları, disiplin temelli sanat eğitimi doğrultusunda değiştirilmiş ve düzenlenmiştir. “Disiplin temelli sanat eğitimi, sanatın sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, sanatsal uygulamalar yoluyla öğrenilebileceğini ve öğretilbileceğini vurgulayan bir yaklaşımdır.

Sanat ürünü (üretimi) öğrencilerin görsel imgenin oluşumuyla ilgili mantığa dayalı düşünmeyi öğrenmelerine yardımcı olmaktadır. Bu, çocukların; ifade gücünün, tutarlılığın, anlayışın ve beceriye dayalı olan fikirlerin nasıl yaratılacağını öğrenmelerine yardım etmektedir. Sanat eleştirisi görme yetilerini geliştirmekte, sanat tarihi ise, çocukların, tüm sanatların içinde olduğu zaman ve mekânla ilgili bazı şeyleri anlamasını sağlamaktadır. Hiçbir sanat formu çevrenin etkilerinden bağımsız oluşmaz. Herhangi bir çalışmanın anlamlı bir parçası, onun şartlarını anlamaya bağlıdır. Sanat eğitimi müfredatında estetik ise, birinin ne gördüğünün niteliklerini ifade etmek (yargılamak) üzere oluşturulmuş teorik temeller ile ilgilidir (Özsoy ve Şahan, 2009). Estetik algılaşmanın insandan insana değişmesi, estetiğin sonradan içinde yaşanan kültür ortamı ve edinilen eğitim-öğretimle farklılaştığını göstermektedir. Öyleyse çocukluk yaşından itibaren verilecek estetik eğitimi sayesinde, daha farklı ve estetik algılaşması güçlü olan bireyler olarak yetiştirilmesi başarılabilir (Gökay ve Demir, 2006).

2.2.4. Sanat tarihi

Yaşantımızda önemli bir yere sahip olan sanatın ve onun her yönüyle gelişimini inceleyen sanat tarihinin ve eğitiminin önemi büyüktür (Altuner, 2007). Sanat tarihinin asıl amacı sanatın ve kültürün sistematik sıralamasını yapmaktır. Öğrenciler sanatsal etkilenmeyi görerek ve geçmişin geleceğin sanatını nasıl etkilediğini görerek günümüz sanat eserlerinin özellikleri hakkında fikir yürütebilirler (Gökay, 1998). Sanat eğitimi ile birey içinde yaşadığı toplumun kültürünü öğrenir. Kültürel değerlerine geleneğine, sanatına, tarihine saygı duyan bireyler kültürün gelecek nesillere taşıyıcısı olurlar. Bir milletin oluşumunda, varlığını sürdürmesinde ve sağlam temellerle ilerlemesinde maddi ve manevi değerlerinin önemi büyüktür. Sanat eğitimi de çocuğa ve gence kültürünü tanıtır, öğretir, sevdendirir ve onu bu değerleri koruyacak ve yaşatacak bireyler olarak yetiştirir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Türkiye gibi tarihi eserleri ve kültürel geçmişi zengin olan bir ülkede, ortaöğretim kurumların da sanat tarihi derslerinin önceleri zorunlu, sonradan seçmeli ders haline gelmesi kaygı vericidir. Oysa tarih boyunca insanın yaratıp geliştirdiği sanat eserleri, ait olduğu toplumun kültür hazinesini oluşturmaktadır. Bunların öğrenilmesi milli bilinci uyandırır ve besler. Aynı zamanda bu bilinç, kültür varlıklarının korunması ve sonraki nesillere aktarılmasını sağlar (Aslanapa,1995, Aktaran: Altuner, 2007).

2.2.5.Estetik

Estetik; sanatın doğasını, kökenini, işlevini, bireysel ve toplumsal beğeni, tercih açısından değerlendirir, sorgular değerlendirir. Gökay'a (1998) göre estetik; öğrencilerin, sanatçıların, sanat eleştirmenlerinin, sanat tarihçilerinin ve diğer disiplin uzmanlarının sanat hakkındaki bilgiye dayalı yorumlarını ve kararlarını inceleme temellerini öğretmektedir. Chapman (1992) ise estetik kavramını, duygu ve düşünce yoluyla bir şeylerin farkına varma olarak tanımlamakta ve bu tanımla estetik kavramının algılamaya ile ilintili olduğunu ifade etmektedir. Erinç (1995)'e göre, estetik algı ve buna bağlı olarak gelişen estetik kaygı, kendiliğinden ortaya çıkmaz ve kendi kendine bir yol belirlemez. Bu duyguyu ancak bir estetik obje, yani bir sanat eseri ortaya çıkarır. İnsanın estetik eğitimi üzerine bir dizi mektup isimli eserinde Schiller (2001); bildiğim kadarıyla dilimizde bir nesnenin ince duyumsama

yeteneğiyle ilişkisini anlatan bir kelime yok; çünkü güzel, yüce, hoş v.b.bunun sadece çeşitleridir. Ahlaki ve fiziksel deyişler eğitimde rahatça kullanıldığı için ve bu iki kavram, daha ince duygu yeteneğinin geliştirilmesiyle uğraşan bir eğitim çeşidini hiç de ifade etmediği için, estetik eğitimden söz etmeyi gerekli buldum” demiştir. Bu nedenle, öğrencilerin estetik objelerle sıklıkla karşı karşıya bırakılması estetik algı ve kaygılarının gelişimi için önemli etkenlerden biridir. Estetik algılamanın gelişmesi için, gözün daha fazla kullanılması gerektiğini öneren Chapman (1992), görsel hafıza egzersizleriyle gözün eğitilmesinin, bir nesneyi bir başka nesneye benzeterek yapılacak hayal gücüne dayalı çalışmaların ve bakış açısını değiştirerek yapılacak çalışmaların, estetik algılamanın gelişimi için son derece önemli olduğunu da ifade etmektedir.

Chapman (1992), bunu şöyle örneklendirmektedir.

- Bir buğday başağı üzerindeki geniş ve dar alanları, düzenli tekrarları gözlemek
- Örümcek ağının örüntüsünü gözlemek
- Çimlerin üzerinde parlayan çiğ damlalarını görmek
- Mevsimlerin ve gökyüzünün etkisiyle yeryüzündeki renk değişimlerini gözlemek.

2.2.6. Sanat eleştirisi

Günlük yaşam içerisinde ortaya konulan ortak problemler, öğrencinin çevresinde her zaman artan çeşitli imajlardır. Öğrencilerin çevresindeki bu imaj artışını eleştirel bilgi ve zekâyla karşılayabilmesi için görsel konularda bir eğitim almaları gereklidir. Bu eğitim öğrencilerin sürecin içinde olmalarını sağlayacak ve öğrencilere geniş bir bakış açısı kazandıracaktır bununla birlikte, sanat eleştirisinin, sanat derslerine getireceği en önemli avantaj, öğrenciyi edilgenlikten kurtararak araştırmaya sevk etmesidir. Üstelik öğrenci, araştırma sırasında sanat tarihi ve estetik hakkında bilgi edinebilecek, araştırma konusuna özdeş sanatsal uygulamalar da yapabilecektir (İnce, 2007).

Sanat eğitimi kapsamında yer alan sanat eleştirisi en genel anlamıyla, sanat eserini anlama ve değerini tespit edebilme çabası olup (Şahan, 2008) onun neden değerli olduğunu sorgulama süreci olarak da kabul edilmektedir (Tuna, 2007). Diğer bir ifadeyle, sanat eleştirisini bir analiz süreci olarak da tanımlamak mümkündür. Bu süreçte, eserin iyi bir eser olup olmadığı, ne kadar başarılı olduğu ve değeri gibi kavramlar analiz edilmektedir (Tuna, 2007). Değişen, gelişen yapısıyla sanat, yeni anlayış ve değerlere sahip oldukça, bunları anlamak ve üzerinde düşünmek, yorum yapmak gerekliliğini doğurması sonucunda “sanat eleştirisi” anlayışı önem kazanmıştır (Uysal, 2007). Bu çerçevede sanat eleştirisi için farklı açıklamalar ve tanımlamalar yapmak mümkündür (Şahan, 2008). Temel eleştirel eğilim insanla sanat eserinin iç içe kaynaşması sürecini kapsar. Eleştirel yargıların ve sonuçların insanlara açıklanmasının temel amacı insanlarda sanat eseri karşısındaki kişisel duyguları uyandırmak, onların anlama çabalarına yardımcı olmaktır. Gökay (1998)’a göre sanat eleştirisi; eleştirmenin kendi yargılarını çevresindeki insanlara kabul ettirmeye çalışmayan, çeşitli bilgilerle desteklenmiş kişisel izlenimler, tepkiler ve yargılar bütünüdür.

Sanat eleştirisini gerçekleştirmek amacıyla farklı yöntemler kullanılmaktadır. Feldmann (1987)’in, ortaya koyduğu “Araştırmacı Sanat Eleştirisi” yöntemi bunlardan biridir. Bu yöntem sanat eğitimine tanımlama, çözümlene, yorum, yargı olarak aşamalar içeren, araştırmacı sanat eleştirisi olarak bilinen bir eleştirel düşünme sistemi getirmiştir. Bu çözümlene, yargılar ve değerlendirmeler aynı zamanda dönüşümlü olarak yine sanatı etkiler (San, 2008). Betimleme ve çözümlene basamağında doğru bir algılamada bulunmak, yorum ve yargı basamaklarında ise eserin teması ve önemine ilişkin yorumları ifade edebilme önem taşımaktadır. Bu yöntemle bir eseri görme, biçimsel olarak irdeleyebilme, anlam verebilme ve değer biçebilme yeteneği kazandırılmaya çalışılmaktadır (Uysal, 2007).

Sanat eleştirisi yönteminin betimleme (tanımlama), çözümlene (analiz), yorum ve yargı (karar) aşamaları aşağıda incelenecektir.

a) Betimleme

Sanat eseri ile karşı karşıya kalındığında, görünür olan öğelerin etraflıca dökümünün yapılması ve neler olduklarını tanımlama aşamasıdır. Duygusal etki, yorum ve gizil anlamların bu süreçte işe karıştırılmamasına özen gösterilmelidir. Bu aşamada yazılanların tarafsız ve herkes tarafından anlaşılır olması önemlidir. Betimleme, eldeki verilerin ortaya konulması ile eleştiriye giden yolun başlangıcıdır (İnce, 2007). Kısaca betimleme evresi sanat eserinde ne görülüyorsa bunların tarafsızca söylenmesiyle başlar (Gökay,1998)

Bu aşamada rehberlik edebilecek bazı sorular şunlardır:

- Ne görüyorsunuz?
- Bu hangi sanat formudur? Malzemesi nelerden oluşuyor? (Resim, özgün, baskı, yontu, seramik, gibi)
- Konu nedir?
- Hangi çizgiler sanat yapıtında etkin görünüyor? (Düz, eğri, diğerleri)
- Hangi renkler kullanılmış?
- Hangi şekiller sanat yapıtında etkin görünüyor? (Soyut, geometrik, organik, amorf)
- Ana örüntü ve dokuları neler? (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, Aktaran: İnce, 2007).

b) Çözümleme

Görünürde olan kompozisyonu çözme aşamasıdır. Algı bütünlüğü ve gelişimi ile yakından ilgilidir. Çizgiler, biçimler, renkler, dokular arasındaki görsel ilişkiyi görme yeteneğine dayanır. Sanatçıların üslupları ve kullanılan teknik de bu aşamada incelenir. Çözümleme evresinde sanatsal elemanlar ile ilkeler arasındaki tasarım ilişkileri ele alınır (Gökay,1998). Gözümüze takılan yapı örüntülerinin tümü bu aşamada sorgulanabilir. Yanıt aranması gereken bazı temel sorular şunlardır:

- Şekiller (formlar) nasıl düzenlenmiş? (Simetrik, üçgen, dikey, dairesel, birbirini örten, kesişen. Saydam kâğıt kullanarak resimdeki yön akısını bulunuz)

- Renkler nasıl düzenlenmiştir? (Açık-koyu, soğuk-sıcak renkler arası ilişkiler, doygunluk ve ışık oranları nasıl ?)
- Uzam (espas-boşluk) nasıl düzenlenmiş? (Ön plan, orta plan ve arka planı bulunuz.)
- Lekesel dağılım nasıl? (Açık, orta, koyu değerleri tespit ediniz. Saydam kâğıt üzerinde gösteriniz.)
- Sanatçının tekniği kullanmasındaki yetkinliği ve tarzı hakkında bilgi veriniz? (Örneğin, boyama stili, fırça tuşları gibi) (Kırışoglu ve Stokrocki, 1997, Aktaran: İnce, 2007).

c) Yorumlama

Yorumlama, anlamlandırma edimidir. Başta anlamak için toplanan veriler ve yapıttaki dışavurumcu özellikler bir araya geldiğinde, izleyici kanaatine dönüşmesi, yorumlama olarak değerlendirilebilir. Gökay (1998)'a göre yorumlama evresi; sanat eseri hakkındaki düşüncelerin, duyguların, hislerin, anlamların farkına varılmasıyla ilk iki evrede ki izlenimlerin birleştirilmesidir.

Yorum yapabilmek için sorulması gereken temel sorular şunlar olabilir:

- Bu yapıttan ne anladın
- Neler hissediyorsun?
- Başkaları ne (nasıl) anlıyor?

d) Yargı

Yargılama, yapıt hakkında önceki süreçlerde elde ettiğimiz bilgilerin tümünden bir sonuca varma eylemidir (İnce, 2007). Yargı aşaması incelenen sanat eseri hakkında karar verme sürecini kapsar (Gökay,1998).

2.2.7.Sanatla Terapi

Sanat terapisi; sanat araçlarından, imgelerden, yaratıcı sanat sürecinden ve hastanın gelişiminin, yeteneklerinin, kişiliğinin, ilgilerinin, isteklerinin ve çatışmalarının yansması olarak onun yaratılan sanat ürünleriyle olan ilişkisinden yararlanan bir insana yardım mesleğidir (Sayar, 2006). Sanat ve psikoterapi yapısal

olarak benzerler. Her ikisinde de içe atılmış veya içe alınmış yaşantıların, şimdi ve buradaki yaşantıya etkileri, yansımaları vardır. İçe atım, sanatın içeriğini, içe alım süreci ise biçim ve tarzını oluşturur. İçe atılmış yaşantılar bir yolla dışa vurulamazsa ruh sağlığı risk altındadır. Sanat, bu riske karşı koruyucu işlev görür. Psikoterapi ve eğitim alanında içe atılmış, birikmiş olanların üstüne sağlıklı bir yapı inşa edilemez. Gerek terapist gerekse eğitimci, öncelikle kişinin iç dünyasını, duygu, düşünce ve davranışlarını tanımak, gelişimi bu davranışlardan yola çıkarak tasarlamak durumundadır. İşte sanatla çalışma, bu tanıma sürecini kolaylaştırma ve hızlandırma işlevi görür (Eracar, 2010).

Sanat terapisi her ne kadar göreceli yeni bir alan olsa da, sanat ile kendini ifade etmenin tarihesi oldukça geçmiş zamanlara dayanır. Resim, heykel ve benzeri görsel sanatlar insanlığın ortak tarihini, fikirlerini, hayallerini, acılarını, zaferlerini, düşünce ve özlemlerini ifade etmekte güçlü ve etkin bir yöntemi oluşturmuştur. Kayıtlı tarihimizin bu en erken dönemlerinde sanat aynı zamanda rehabilitasyon ve dönüşüm aracı olarak kullanılmış bu şekilde fiziksel ve ruhsal iyileşmeye hizmet etmiştir (sanatlaterapi.org). Sanatla terapi konusunda eğitim tarihi incelendiğinde bu konuda yapılmış uygulamalara rastlanmaktadır. M.Ö. 585-500 yılları arasında yaşayan filozof ve matematikçi Pythagoras, umutsuzluğa düşen kimseleri veya çabuk öfkelenen hastaları belirli melodilerle tedavi edebilme imkânını araştırmıştır. Yine Eski Roma'da Teodus (395-379) küçük çocuklara müzik öğretilmesini tavsiye etmiştir, böylece gerektiği zaman bu çocuklar kendi hiddetlerini önlemeyi öğrenmişlerdir. Farabi, Er-Razi ve İbni Sina gibi Türk-İslam hekimlerinin Psikosomatik hastalıkların ilaç, meşguliyet ve müzikle tedavi yöntemlerinin gerek Selçuklu, gerekse Osmanlı hekimleri tarafından hastanelerde tatbik edilerek 18.yüzyıla kadar geliştirdikleri de araştırmalarda görülmektedir (Ak, 1997). Klinik açıdan resimler kişiliğin değerlendirilmesinde ya da ruhsal bozuklukların tanınmasında yararlı olmaktadır. Bundan da öte sanatla tedavi de duyguları dışa vurma aracı olarak resim, klinik açıdan tedavi değeri taşımaktadır (Yavuzer, 2003)

Rehabilitasyon sürecindeki sanatsal etkinlikler, çocuğun duyu sisteminin gelişmesine, dikkat, konsantrasyon gibi zihinsel özelliklerinin kuvvetlenmesine ve

iletişim yeteneğinin gelişmesine katkıda bulunurken, içinde buldukları sıkıntı verici ortamların dışına çıkarak rahatlama imkanı da sağlar (Ürper, 2010). Bu noktada çocuğun kişisel gelişimini sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesinde ve ruhsal sorunlarının giderilmesinde tüm sanat dalları işlevseldir. Ancak, sanat dalları arasında yer alan ve görselliğin ön planda olduğu resim, fotoğraf gibi alanların bireysel etkinlikler olarak yapılabilme olanaklarının bulunması ve bu alanlarda üretilen çalışmaların ruhsalimsel çözümlemeyi de olanaklı kılması, uygulamada önemli avantajlar sağlamaktadır (Ürper, 2010). Bireylerin, öğrenci veya yetişkin olarak davranışlarının sanatla terapiye alınması, unutulmamalıdır ki karışık bir uygulamadır. Bu konuda sanat eğitimcileri, özel eğitim uzmanları, okul rehberlik uzmanları, aileler, psikologlar ortak çalışma içinde olmalıdırlar. Amerikan Sanatla Terapi Birliğinin (1985) belirttiği gibi, sanatla terapi öğrencilerin kişisel problemlerini (potansiyellerini) sözlü veya farklı ifadelerle ortaya koymalarına izin vermektedir. Bu terapi ile öğrencilerin fiziksel ve duygusal yetileri öğrenme yetileriyle birlikte gelişmektedir. Bu uygulamalarla, öğrenciler kendilerini daha iyi tanıma fırsatı buldukları için yaşadıkları topluma uyumları da artmaktadır (Gökay ve Özalp, 2009). Sanat terapisi, sanat yapma sürecinin tedavi edici ve hayat değiştirci bir etkisi olduğu düşüncesini temel alır, sanatın dili farklı ve güçlü bir iletişim biçimine aracılık eder, kişisel gelişim, sorun çözümleme, kendini ifade etme, ve dönüşüm konuları üzerinde durulur (sanatlaterapi.org).

Yaratıcı sanat terapileri en azından dört yoldan iyileşmeyi kolaylaştırır, birincisi benliğin ifade edilmesi yoluyla, ikincisi zihnin çalıştırılması yoluyla, üçüncüsü benlik kavramlarının derinleştirilmesi yoluyla, dördüncüsü ise bilinçdışıyla bir işbirliği sağlanması yoluyla (Işiker ve Fırıncı, 2008). Görsel sanatların dili: renkler, şekiller, çizgiler bizlerle sözlü ifadede bulamayacağımız bir şekilde iletişime geçer. Sanat terapisi sözlere dayanmayan bu dilin kişilerin gelişiminde, öngörü kazanmasında, kendini tanımasında, ifade etmesinde kullanan bir yöntemdir. Bu görsel dil kişinin içinde bulunduğu ruhsal gerçekliği, deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini, dışsal gerçeklikle bağlantı kurmasında aracılık eder (sanatlaterapi.org). Sanatla terapide kullanılan görsel semboller kişinin bireysel farklılıklarını ifade etmesine olanak sunar (Işiker ve Fırıncı, 2008).

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma eylem araştırması modelindedir ve nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmanın herkes tarafından kabul edilen tanımını yapmak güçtür ancak nitel araştırma, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Araştırmacı bilinmeyeni ortaya koymak için çaba harcar. Bunun için araştırmaya yön veren soru ve sonuçlara ulaşır. Araştırmanın sistematik olması, araştırma desenini oluşturma, bilgi toplama, yorumlama ve sonuca ulaşma sürecinin birbirini tamamlaması ve desteklemesi anlamına gelir. Nitel araştırmada çoğunlukla "çevreyle ilgili veri", "süreçle ilgili veri" ve "algılara ilişkin veri" olmak üzere üç tür veri toplanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırmada temel amaç, araştırılan konu ile ilgili bilimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Bunun içinde toplanan verilerin ayrıntılı ve derinlemesine olması araştırmaya konu olan bireylerin görüş ve deneyimlerin mümkün olduğu ölçüde doğrudan sunulması önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırma desenlerinden eylem araştırması ise; uygulamada ortaya çıkan sorunların anlaşılmasına ve çözümlenmesine yönelik olarak uygulayıcıların tek başına ya da bir araştırmacı ile uygulama sürecini, çalışmalarını içerir.

3.2.Araştırmanın Konusu

Bu araştırmada kaynaştırma eğitimi alan ve gelişimleri akranlarının gerisinde olan ve kendilerini ifade edemeyen öğrencilerin yapılan sanat eleştirisi çalışmalarında elde edilen sonuçlarla duygularını ve iç dünyalarını daha yakından tanıyıp onların sorunlarına çözüm aranması ve yardımcı olunması amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde sanat eleştirisi yönteminin faydalı olabileceği düşünülmüştür.

3.3.Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme çalışmaya hız ve pratiklik kazandırır çünkü araştırmacı yakın olan erişilmesi kolay bir durum seçer (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacının kolay bir şekilde ulaşabileceği öğrenciler seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2008-2009 eğitim-öğretim yılının 2. döneminde Yozgat ilinin Şefaati ilçesi merkez ilköğretim okullarından birinde farklı şubelerde kaynaştırma eğitimi alan iki 7. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerden A.O 14, R.A ise 13 yaşındadır. Öğrencilerin seçimi sırasında okul yönetimi ve branş öğretmenlerinin bu öğrencilere yönelik görüşleri alınmıştır. Okul yönetimi rehberlik servisiyle bağlantı kurulması ve aileler hakkında bilgi toplanmasına yardım ederek çalışmaya destek olmuştur.

Araştırmaya konu olan kaynaştırma öğrencisi R.A. 13 yaşında bir erkek öğrencidir. Şefaati ilçesi merkezinde ailesi ile birlikte yaşamaktadır. R.A.'nın rehberlik araştırma merkezi (R.A.M.) onaylı kaynaştırma raporu okul idaresinden istenmiş ancak gizlilik esası nedeniyle paylaşılammıştır. Çalışmaya başlanmadan önce okuldaki diğer kaynaştırma öğrencileriyle birlikte gözlenen R.A.'nın çalışmaya dâhil edilmesine karar verildikten sonra daha ayrıntılı olarak incelemeye alınmıştır. R.A.'nın görsel sanatlar dersinde aktif olmadığı ancak görsel sanatlar dersine gerekli malzemelerle, hazırlıklı gelerek dersle ilgili faaliyetlerde bulunduğu, yaptığı çalışmaların konuya yakın ancak karmaşık şekil ve renklerden oluştuğu gözlenmiştir. Arkadaşları ile samimi ve sıkı ilişkiler içinde olmadığı ancak sosyal uyum problemi yaşamadığı tespit edilmiştir. Ailesi ile görüşme talep edilmiş ancak bu talep sonuçsuz kalmıştır. Okul idaresinin de aile ile görüşme talepleri sonuçsuz kalmış ve bunun alışıldık bir durum olduğu öğrenilmiştir.

Çalışma gurubundaki bir diğer öğrenci olan A.O., Şefaati ilçesinin yakın bir köyünden taşınmalı eğitim kapsamında gidiş geliş yapan bir öğrencidir. A.O.'nun aynı okulda değişik sınıflarda okuyan üç kardeşi daha vardır ve bu kardeşleri zihinsel engellidir. A.O.'nun çalışmaya dâhil edilmesinin sebebi konuşabilmesi, okuyabilmesi

ve zorlanarak da olsa yazabilmesidir. Diğer ders öğretmenleriyle yapılan görüşmeler de A.O.'nun elinden geleni yapmaya çalışan bir öğrenci olduğu ve ödevlerini zamanında yaptığı belirtilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmeni tarafından A.O.'nun okulda ve derslerde sosyal olarak daha uyumsuz ancak dışarıda daha kaynaşık bir öğrenci olduğu söylenmiştir. Türkçe öğretmeni ise A.O.'nun uyum problemi olmayan ancak derslerde ilgisiz bir kaynaştırma öğrencisi olduğunu söylemiştir.

3.3.1.Kaynaştırma Öğrencileri Hakkında İlk Gözlemler ve İlk İzlenimler

a) R.A. Hakkındaki İlk İzlenimler

R.A. normal yaşlıları ile aynı sınıfta eğitim alan bir kaynaştırma öğrencisidir. Sınıfın geneline bakıldığında R.A. diğer yaşlılarından farklı davranışlar sergilememektedir. Söz hakkı verildiğinde sorulan sorulara anlamlı ve bütün cümleler kurmakta zorlandığı ve konuşurken güçlük çektiği görülmüştür. Cümleleri kurmakta zorlanan R.A.'ya yardım edilip zorlandığı cümleler hatırlatıldığında cümleyi tamamlayabildiği ancak oldukça zorlandığı izlenmiştir. R.A.'nın görsel sanatlar dersinin başlangıcında derste yapılacaklar hakkında konuşan öğretmenini dinlemediği, başka şeylerle meşgul olduğu gözlenmiştir. Fakat yaptığı çalışmalar incelendiğinde konuyu anladığını göstermiştir. Derste sorulan sorulara kendi isteğiyle cevap vermemiş ancak öğretmenin kendisine yönelttiği sorulara ayağa kalkıp ceketini ilikleyerek cevap vermeye çalışmıştır. Cümleleri anlaşılır ve akıcı olmamakla birlikte eksik cümlelerinin tamamlanmasıyla cümlelerini mantıklı bir şekilde tamamlayabilmektedir. Arkadaşlarının R.A.'ya karşı diğer sınıf arkadaşlarından farklı davranmadıkları ve R.A.'nın genellikle arka sıraları tercih ettiği ve yanında bir erkek arkadaşıyla oturduğu gözlenmiştir. Bu arkadaşının sabit biri olmayıp farklı arkadaşlarıyla oturduğu bir defada bir kız arkadaşıyla aynı sırayı paylaştığı görülmüştür. R.A.'nın yaptığı çalışmalarda sanat öğretmeni olmayan birinin anlayamayacağı kadar karmaşık şekiller ve renkler kullanıldığı görülmüştür. Ancak resimlerinde kullandığı renkler dört ya da beş çeşit rengi geçmemiştir. Yoğun olarak kahverengi ve yeşili tercih etmektedir. R.A. resimlerini yaparken verilen tema ve konuları çalışmıştır. Yaptığı resimler konuları anladığını, öğretmenin söylediği konuları çalıştığını göstermiştir. Konuları çalışırken oldukça çok çizgi kullanmıştır.

Çizgiler figürleri oluşturmaya yöneliktir rastgele ya da amaçsız çizgilere rastlanmamıştır. Kaynaştırma eğitimi alan bir öğrenciden beklenmeyecek kadar çok detay çizmiş ve her ders süresinde verilen konuyu tamamlamıştır. Resimlerinin saklanmasına ve temiz bir şekilde korunmasına özen gösterdiği görülmüştür. Çoğu öğrencinin yapmadığı bir şekilde düzenli ve disiplinli olduğu gözlenmiştir.

b) A.O. Hakkındaki İlk İzlenimler

A.O. Şefaattli ilçesinin yakın bir köyünde ailesi ile birlikte yaşamaktadır. Eğitimine taşınmalı olarak devam etmekte ve okula servis ile gidip gelmektedir. Aynı okulda farklı sınıflarda üç kardeşi daha eğitim almaktadır. Kardeşleri zihin engelli olup okuma ve yazma bilmemektedirler. Ancak sadece A.O.’nun rehberlik servisinden alınan kaynaştırma raporu olup diğer kardeşlerinin yoktur. A.O.’nun okul içerisinde arkadaşları ve okul da görevli yardımcı personellerle gayet samimi ilişkiler içerisinde olduğu, onlarla konuştuğu ve şakalaştığı gözlenmiştir. Derslerde ise arkadaşları ile bir problem yaşamamakta, onlarla uyumlu ilişkiler içerisinde görülmektedir. Ancak görsel sanatlar dersine gelirken gereken ders araç-gereç ve materyallerini getirmemekte ve derste resim yapmamaktadır. Bu davranışının değişikliği üzerinde önemle durulmasına rağmen davranış tam olarak değiştirilememiş, A.O. görsel sanatlar dersine yine hazırlıksız gelmeye devam etmiştir. Diğer derslerindeki durumu hakkında görüşülen öğretmenlerinden sosyal bilgiler öğretmeni, elinden geleni yapmaya çalışan bir öğrenci olduğunu, arkadaşlarıyla uyumlu olduğunu söylerken, Türkçe öğretmeni pasif, durgun, dersle ilgisi olmayan bir öğrenci olduğunu söylemiştir. Bu durum da A.O. nun farklı derslerde ve farklı öğretmenlerde değişik tutumlar sergilediğini göstermektedir. Araştırma boyunca yapılan çalışmalarda yazmakta ve konuşmakta zorlandığı ve uygulamayı yaparken çabuk sıkıldığı gözlenmiştir. Görsel sanatlar dersinde sırada birlikte oturduğu arkadaşını sürekli meşgul ettiği öğretmenin dersle ilgilenmesini söyleyen uyarısını aldığı anda özür dileyip davranışı bıraktığı, fakat kısa bir süre sonra tekrar dersten koparak yanındaki arkadaşıyla konuşmaya devam ettiği izlenmiştir. A.O. ile görsel sanatlar dersinde birebir yaşanan diyaloglarda zorlanarak konuşma ve öğretmenin cümlelerini tekrar etme gibi davranışlar görülmüştür, teneffüs aralarında

yaşanan diyaloglarda ise beden dilinden öğretmenle konuşurken utandığı ve çekindiği ayrıca cümleleri kurmakta sıkıntı çektiği görülmüştür. Bu olumsuzluklara rağmen A.O. ile yapılan çalışmalarda durumu hakkında birçok ipucu elde edilmiş ve rehberlik servisine gerekli bilgi aktarımı sağlanmıştır.

3.4. Veri Toplama Yöntemleri

Belirlenen araştırma soruları dikkate alınarak, eylem araştırmacısı problemi daha ayrıntılı tanımlamak ve problemin çözümüne yönelik öneriler elde etmek için ilgili alanda veri toplar. Eylem araştırmasında sıklıkla kullanılan veri toplama yöntemlerini kısacak tanımlarsak;

- Araştırmacı notları
- Öğrenci yazıları
- Günlükler
- Bireysel ya da odak gurup görüşmesi
- Gözlem anket
- Dokümanlar diyebiliriz (Yıldırım ve Şimşek, 2006)

Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak; gözlem, görüşme, öğrenci yazıları, araştırmacı notları kullanılmıştır. Gözlem yapıldıktan sonra elde edilen veriler görüşme yönteminin yapılışında yol gösterici olmuştur. Görüşme sırasında elde edilen veriler ses kaydı ve kamera görüntüsü olarak kaydedilmiştir. Ayrıca yapılan görüşmeler kısa notlar şeklinde de kayıt altına alınmıştır. Araştırmanın konusunu oluşturan öğrencilerin dışında okul idaresi ve beş öğretmen ile de görüşme yapılarak çalışma gurubunu oluşturan öğrenciler hakkında bilgi alınmış, idareci ve öğretmenlerin sözel olarak verdiği bilgiler yazılı olarak da kayıt altına alınmıştır.

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak ses kayıt cihazı, fotoğraf makinesi, kamera, öğrenci yazıları ve resimlerinden oluşan dokümanlar kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan yöntemler toplanan verilerin daha kolay anlaşılmasına ve yorumlanmasına olanak sağlayacağı ve güvenilirliği yüksek olacağı için tercih edilmiştir. Dokümanların büyük bir kısmını da öğrencilerin yazdığı kompozisyonlar, eser incelemesi yazıları ve yaptıkları resimler oluşturmaktadır.

a) Görüşmeler

Okul idaresi ile konuşularak araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan şartlar görüşülmüş, ayrıca çocukların aileleri ve özgeçmişleri hakkında gizlilik ilkesine bağlı kalınarak bilgi alınmıştır. Daha sonra branş öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmeniyle görüşülmüş ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki tutumları hem sözlü hem de yazılı biçimde kayıt edilmiştir. Ardından Türkçe öğretmeniyle görüşülmüş ve öğrencilerin Türkçe dersindeki tutumları hem sözlü hem de yazılı biçimde kayıt edilmiştir. Yazılı olarak alınan kayıtlar Ek 2’de verilmiştir. Sınıf rehber öğretmeni ile görüşülmüş ve öğrencilerin aile ve sosyal durumları ile ilgili genel bilgi alınmıştır. Benzer şekilde matematik öğretmeniyle görüşülüp bilgi alınmıştır. Öğrencilerin ailelerinden herhangi bir bireye ulaşılmaya çalışıldıysa da birebir iletişim kurulamamış, okul idaresi aracılığı sınırlı bir iletişim kurulmuştur.

b) Döküman Analizi

Araştırmada analiz edilen dökümanları sıralarsak;

- Diğer derslerinin öğretmenleri tarafından yazılan görüş ve düşünce kayıtları.
- Bir önceki yıla ait resim defterleri ve diğer derslerde kullandıkları defterlere çizmiş oldukları resimler.
- Görsel sanatlar dersindeki konulu çalışmaları.
- Görüşmeler sırasında yapılan ses kayıtları.
- Uygulama sırasında tutulan notlar.
- Öğrencinin uygulama sonrasında yazdığı kompozisyonlar ve çizdiği resimler yer almaktadır.

3.5.Verilerin Analizi ve Yorumlanması

İlk gözlemlerden ve rehberlik servisindeki öğretmenlerle yapılan görüşmelerden yola çıkarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Çalışma grubundaki öğrencilerle hangi görsel materyallerin çalışılabileceğine karar verilmiştir. Konuyla ilgili öğrencilere sorulacak sorular ve gösterilecek materyaller hazırlanmıştır.

Uygulama sırasında öğrencilerle yapılan her türlü veri kayıt altına alınmış ve dokümanlar oluşturulmuştur.

Görüşme dokümanlarından elde edilen veriler toplanıp belirli gruplara ayrılmış ve kendi arasında bir sıraya konulmuştur. Çalışma gurubundaki iki öğrencinin görsel sanatlar dersinde yaptığı resimler ve yazdığı yazılar bir gurubu, diğer dal öğretmenleriyle öğrenciler hakkında yapılan görüşmeler ve öğretmenlerin görüşlerini içeren yazılı belgeler ayrı bir grubu oluşturacak şekilde gruplanmıştır. Sanat eleştirisi yönteminde kullanılan dokümanlar; Türk ve yabancı sanatçıların eserlerinden, öğrenci kompozisyonları, öğrenci resimleri ve araştırmacının yorumları olmak üzere dört farklı bölüme ayrılmıştır. Buna göre öğrencilerin yazdıkları resimlerden ve yazdıkları kompozisyonlardan yola çıkılarak veriler elde edilmiştir. Bu veriler analiz edilerek araştırmacının kendi görüşlerini de kapsayan yorumlara yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, çalışma grubu öğrencileri ile Neşet Günal'ın "Anne ve Çocuk" adlı eseri, Van Gogh'un "Gece Kahvesi" adlı eseri, Nuri Abaç'ın "Karpuz gemisi" adlı eseri, Nurullah Berk'in "Ütü Yapan Kadın" ve "Kuşlar" adlı eserleri ile öğrencilerin yaptıkları kendi çalışmaları Feldman'ın "Araştırmacı Sanat Eleştirisi" yöntemi esas alınarak incelenmiş bulgular ortaya konmuş ve yorumlanmıştır.

4.1. Neşet Günal'ın "Anne ve Çocuk" Adlı Eserinin 7/A Şubesinde İncelenmesi (Ders-1)

Neşet Günal'ın "Anne ve Çocuk" adlı eseri Resim 1'de görülmektedir.

Resim 1: Neşet Günal'ın "Anne ve Çocuk" adlı eseri

Görsel sanatlar dersine başlamak için yapılan hazırlıklardan (yoklama, sınıf defterinin yazılması vs.) sonra öğrencilere nasıl oldukları sorulurken bir taraftan da ders dokümanları hazırlanmaya başlanmıştır. Ders dokümanlarının içerisinde Neşet Günal'ın "Anne ve Çocuk" isimli resmi çıkarılarak tahtaya asılmıştır. Okulun maddi

olanaksızlıklarından dolayı bilgisayar, projeksiyon aracı gibi teknolojik araçlar kullanılmadığı için derste incelenmek üzere seçilen resmi öğrenciler bir önceki haftadan araştırıp bir örneğiyle gelmeleri için ödevlendirilmiştir. Böylece tahtaya asılan resmin aynısı, öğrencilerde de bulunmuştur. Öğrencilerin incelenen resmi asıldığı yerde görmekte zorlanacakları düşüncesi ile böyle bir uygulamaya gidilmiştir. Öğrenciler derse hazır hale geldiğinde öğrencilere incelenecek resmin ressamı hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Ressamın Neşet Günal olduğu, Türk resminin önemli ressamlarından biri olduğu, resimlerinde köy yaşamını, köyde yaşayan insan figürlerini işlediği anlatılmıştır. Daha sonra öğrencilerden tahtadaki resme bakmalarını ve ne gördüklerini söylemeleri istenmiştir. Sınıftaki öğrencilerin hemen hepsi resimdeki renkler ve figürler hakkında birer ikişer cümle söylerken R.A.'nın sessiz kaldığı, ancak tahtaya bakarak incelenen resimle ilgilendiği gözlenmiştir. Kendi isteğiyle konuşmayan R.A.'ya ismiyle hitap edilmiş ve resimde ne gördüğü sorulmuştur. Ayağa kalkarak önünü iliklemeye çalışan R.A. bir süre sessiz bir şekilde tahtadaki resme baktıktan sonra cevap vermeye çalışmıştır. Aşağıda R.A. ile yapılan resim eleştirisi R.A.'nın cümleleriyle aktarılmıştır.

Öğretmen: Bu resimde gördüklerini bana anlatır mısın?

R.A.: Anne çocuk görüyorum, üç tane çocuk görüyorum.

Öğretmen: Çocukları anlatır mısın bana?

R.A.: Kız, erkek çocuklar.

R.A.: Arkada taş duvar görüyorum.

R.A.: Evler var yıkılmış.

Öğretmen: Çocukların ayaklarında ayakkabı yok bunun nedeni ne olabilir?

R.A.: Bez bulamamış ayakkabı bulamamış, pantolonuda yok.

R.A.: Evet, fakirler çünkü öğretmenim.

Öğretmen: Resimde hangi renkler var, bana bu renkleri sayabilir misin?

R.A.: Sarı kahverengi başka.... mavi siyah bide kahverengi

Öğretmen: Peki bu resime bakınca neler hissettin, resimdeki insanlar sana bişeyler hatırlattı mı?

R.A.: Köy hayatının zor olduğunu anladım.

Öğretmen: Bu resme isim verseydin ismi ne olurdu?

R.A.: Köyde yaşam, köydeki sefil yaşam, sefiller..

Öğretmen: “Sefiller” adında bir kitap var, okumuş muydun?

R.A.: Hayır öğretmenim okumadım.

Yukarda aktarılan diyaloglardan sonra R.A.’nın artık devam etmek istemediği mimiklerinden ve beden dilinden anlaşılmıştır. İncelenen resim hakkında sorulan sorulara cevap verirken öğretmenin gözlerine bakmaktan sürekli kaçındığı ve uygulama süresince tedirgin olduğu gözlemlenmiştir. R.A. incelenen resim üzerine sorulan sorulara cevap verirken sınıftaki diğer öğrenciler müdahale etmek istemelerine rağmen konuşmamışlar ve parmak kaldırarak söz istedikleri görülmüştür. R.A.’nın verdiği cevaplar karşısında sesiz kalıp, dinledikleri gözlemlenmiştir. R.A. resimdeki renkleri tek tek sayarak incelenen resmin bir köy resmi olduğunu, köy hayatından izler taşıdığını ve çok zor bir hayatı resmettiğini söylemiştir. Resmin R.A’da bıraktığı etki aslında uzak olmadığı bir yaşamdan kadın ve çocuk figürleridir. R.A. resimdeki figürlerin fakir olduklarını kendi deyimiyle sefil olduklarını düşünmektedir. Resmin ismini sefil yaşam ya da sefiller koymak isteği resmin duygusunu almış olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Resimdeki kıyafetlerin bazılarını kendi kıyafetlerine benzetmiştir. R.A. resmi incelerken aslında resmin konusunun kendine çokta uzak olmadığı izlenimi vermiştir. Onlarında bir köyü olduğunu ve resimdeki insanların köylerindeki insanlarla birbirlerine benzediğini söylemiştir.

4.2. Neşet Günal'ın “Anne ve Çocuk” Adlı Resminin 7/C Şubesinde İncelenmesi (Ders-2)

Sınıfa öğrencilere selam verilerek girildikten sonra öğrencilerin derse hazır hale gelmeleri beklenmiştir. Derste işlenecek konu ile ilgili dokümanlar hazırlanırken öğrencilere önceden ödev olarak verilmiş olan Neşet Günal'ın “Anne ve Çocuk” isimli resmini yanlarında getirip getirmediikleri sorulmuştur. Birkaç öğrenci dışında ödevlerin hazır olduğu görülmüştür. Ödevini yapmayan öğrenciler arasında kaynaştırma öğrencisi A.O.'nun da olduğu ve ödev yapmayan bir diğer öğrenci ile yan yana oturduğu görülmüştür. Ödevini neden yapmadığı sorulmuş, genelde aynı soruya verdiği cevap olan “yapamadım öğretmenim” cevabı alınmıştır. Öğrencilere Neşet Günal'ın kim olduğu sorulmuş ve çeşitli cevaplar alınmıştır. Daha sonra ressam hakkında kısaca bilgi verilirken incelenen resim tahtaya asılmıştır. Öğrenciler kısa bir süre resmi inceledikten sonra, onlara resimde neler gördükleri sorulmuştur. Bu sırada A.O.'nun parmak kaldırmadığı görülmüştür. A.O.'ya dönerek resimde neler gördüğü sorulmuştur. A.O. önünü düğmeleyerek ayağa kalkmış ve konuşmaya başlamıştır. A.O.'ya sorulan sorular ve alınan cevaplar aşağıda diyalog şeklinde verilmiştir.

Öğretmen: A. bu resme bakarak ne gördüğünü söyleyebilir misin?

A.O.: Tamam hocam.

Öğretmen: Evet... Seni dinliyoruz.

A.O.:

A.O.: Hocam çocuklar, hocam babaannesi var.

Öğretmen: Babaannesi olduğunu mu düşünüyorsun?

A.O.: Evet hocam. Kız çocuğu var oğlan çocuğu var, duvar var sonra var her şey var.

Öğretmen: Tek tek söyler misin?

A.O.: Evler var hocam çocuklar var aç susuzlar ekmek bulamıyorlar.

Öğretmen: Nereden anladın aç susuz olduklarını?

A.O.: Belli hocam üst baş yok.

Öğretmen: Evet devam et lütfen?

A.O.: Kadının ayağında ayakkabı yok.

Öğretmen: Neden olabilir?

A.O.: Giyecek bir şeyleri yok, ayakkabısı yok.

Öğretmen: Bu resme sen olsan ne isim verirdin?

A.O.: Anne ismini verirdim. Ev olsun isterdim.

A.O.: Hocam ayakkabısı olsun isterdim, giysi elbise olmasını isterdim, yemek olmasını isterdim çocukların aç susuz kalmasını istemem çocuğu iyi büyütmeyi isterim hocam bir şey demiycem.

A.O.'nu resmi inceleme sürecinde kısa cevaplar verme eğiliminde olduğu görülmüştür. Resimdeki kadın ve çocuk figürlerinin yansıttığı duyguyu hissettiği verdiği cevaplardan anlaşılmaktadır. Resmin eleştirisi sürecinde A.O.'nun rahat olduğu, her cevap verdiğinde olmasada bazen öğretmene bakarak konuştuğu gözlenmiştir. Sınıf arkadaşlarının A.O.'nun verdiği bazı cevaplara güldükleri ancak bunu saklama ihtiyacı hissettikleri görülmüştür. Resim hakkında yukardaki yazılanları söyleyen A.O'ya resimdeki figürler ve manzaranın yabancı gelmediği anlaşılmaktadır. A.O.'dan, resimdeki konudan yola çıkarak kendi köyünü ve hayatını anlatan bir kompozisyon yazması istenmiştir. Kendiside köyde yaşayan bir çocuk olan A.O.'nun kendi cümleleriyle yazdığı yazı ve bu yazının görüntüsü şekil-1 'de verilmiştir.

Şekil 1. A.O.'nun kendi el yazısı ile yazdığı kompozisyonun görüntüsü

Ben çocukluğumdu köyde yaşadım çünkü köyde doğdum
 köyde doğdum aradan bir sene geçti ben 10 yaşındaydım.
 Herkes sünnet oldular bir tek ben olmadım çünkü ben korkuyordum
 aradan bir hafta sonu sünnetçi geldi babam sünnetçi geldi hadi gidelim
 çağırdı gittik. Benim yaşım 13 dü ben sünnet oldum. Herkes bizim eve
 geldi. Ben çocukluğumu böyle yaşadım. böyle geldim. Ben çocukluğumda
 annemin yanındaydım öyle geçti. Ben bu gün yazıyorum. Bir tane araba
 geliyordu annem kaç kere gel dedi ama ben yetişemedim ben hastaneye
 gidemedim ben. Durmadan yeşil ışıkta benim. Yaşım baya küçüktü
 3-4 yaşındaydım. Dilim dönüyor durmadan kekeleyordum ben böyle
 yaşadım böyle büyüdüm. Aradan bir sene geçti benim yaşım 16 oldu
 ben böyle konuşuyordum dilimi anlamışlardı.

“Ben çocukluğumdu köyde yaşadım çünkü.....Köyünde doğdum
köyünde yaşadım. Ben annemin karnındaydım hafta sonu köyde
 doğum yaptım aradan bir sene geçti ben 10 yaşındaydım. Herkes sünnet
 oldular bir tek ben olmadım çünkü ben korkuyordum aradan bir hafta
 sonu sünnetçi geldi babam sünnetçi geldi hadi gidelim çağırdı gittik.
 Benim yaşım 13 dü ben sünnet oldum. Herkes bizim eve geldi. Ben
 çocukluğumu böyle yaşadım. böyle geldim. Ben çocukluğumda annemin
 yanındaydım öyle geçti. Ben bu gün yazıyorum. Bir tane araba geliyordu
 annem kaç kere gel dedi ama ben yetişemedim ben hastaneye gidemedim
 ben. Durmadan yeşil ışıkta benim. Yaşım baya küçüktü 3-4 yaşındaydım.
 Dilim dönüyor durmadan kekeleyordum ben böyle yaşadım böyle
 büyüdüm. Aradan bir sene geçti benim yaşım 16 oldu ben böyle
 konuşuyordum dilimi anlamışlardı.”

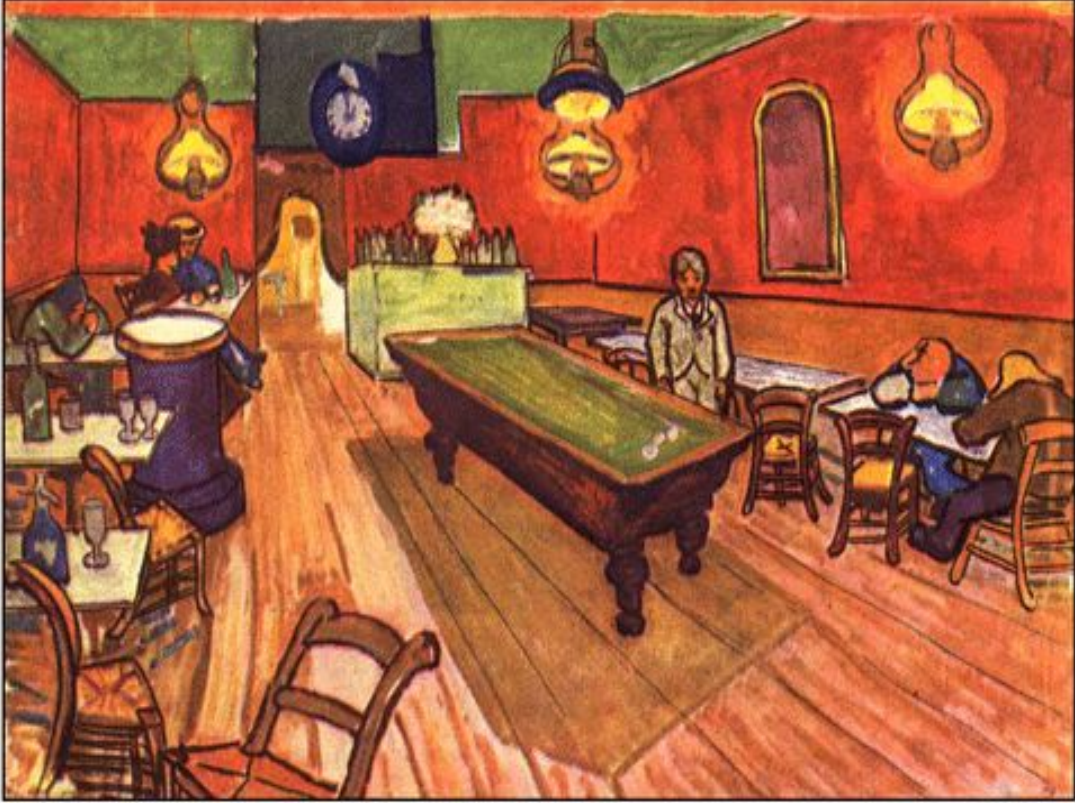
Resmi yorumlayan A.O. resimde gördüklerinden oldukça etkilenmiştir. Resimdeki figürlerin adeta yaşadıklarını ve sefalet çektiklerini düşünerek üzüldü. En son resmin duygusu hakkında sorduğum sorulara hep öyle olmasını istemem böyle olmasını isterim gibi oldukça duygusal cevaplar verdi. A.O. Şefaathli ilçesinin bir köyünde yaşadığı ve taşınmalı eğitim kapsamında bir öğrenci olduğu için, resimdeki tema A.O.'ya hiçte yabancı değildir. Bunun sebeple resim onda çok tanıdık duygular uyandırmış olabilir. Resimdeki çocuk figürlerinin elbisesinin olmasını ve çıplak ayaklarına ayakkabı giydirmek istemesi kendisi içinde istediği şeyler olduğu düşünülmektedir. Resmin genelinde hakim olan duygu A.O. tarafından derinden hissedilmiştir. Bu durum incelenen resimdeki figürlerin içinde buldukları durumu değiştirmek istemesinden anlaşılmaktadır. A.O. nun yazdığı bu kompozisyon, resmin eleştirisinde kullanılan sorular ve alınan cevaplar resim ile birlikte rehberlik servisindeki öğretmene gösterilmiştir. A.O.'nun içinde yaşadığı ortam ve aile konusunda bir kısım bilgiye sahip olan rehber öğretmen, A.O.'nun resmin incelenmesi sürecinde yazdığı kompozisyondaki bilgilere aşina olduğunu aile ile yapılan görüşmelerde ulaşılan bilgilerle paralel olduğunu ifade etmiştir.

4.3.Vincent Van Gogh “Gece Kahvesi” isimli eserinin 7/A şubesinde incelenmesi (Ders-3)

Van Gogh'un “Gece Kahvesi“ isimli resmi Feldman'ın sanat eleştirisi yönteminin; betimleme (tanımlama), çözümlenme (analiz), yorumlama ve yargı basamaklarına göre incelenmiştir.

Derse başladıktan sonra öğrencilerin bir önceki hafta verilen Vincent Van Gogh'un “Gece Kahvesi” isimli resmin araştırılması ile ilgili ödevlerini yapıp yapmadıkları sorulmuş ve öğrencilerin içinden üç öğrenci hariç ödevlerin hazır olduğu görülmüştür. Bir taraftan incelenecek resim tahtaya asılırken bir taraftan da R.A.'ya ismi ile hitap edilerek ödevini yapıp yapmadığı sorulmuştur. R.A. ceketini ilikleyerek ayağa kalkıp ödevini yaptığını söylemiştir. R.A.'ya incelenecek resmin ressamı hakkında bilgisi olup olmadığı sorulduğunda sessiz kalmış sınıftaki diğer öğrencilerden yükselen çeşitli seslere dikkat etmiştir. R.A'yı rahatlatmak ve dikkatini toplamak amacı ile Vincent Van Gogh hakkında kısa bilgiler verilmeye başlanmış ve R.A. ya dönülerek onaylaması istenmiştir. Daha sonra tahtaya asılan “Gece Kahvesi”

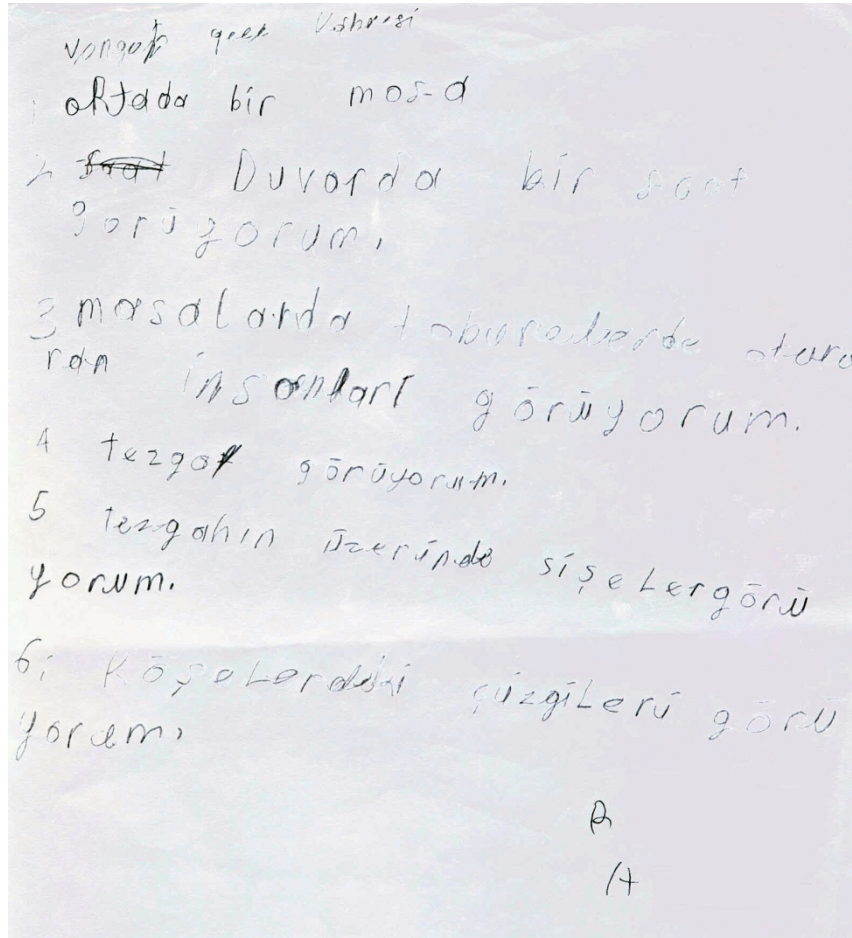
isimli resimde neler gördüğünü yazması istenmiş yazdıklarını sesli olarak sınıfa okuması söylenmiştir ve soru cevap şeklinde yapılan eser eleştirisi aşağıda verilmiştir. Bu etkinlik tüm sınıfla birlikte gerçekleştirilmiştir.

Resim 2: Vincent Van Gogh'un “Gece Kahvesi” adlı eseri

Şekil 2’de sanat eleştirisi yönteminin betimleme aşamasında sınıfa sorulan sorulara R.A.’nın verdiği cevaplar görülmektedir. Daha sonra R.A.ya gördüklerini söylemesi istenmiştir.

Şekil 2. R.A.'nın Betimleme Aşamasında Yazdıklarının Görüntüsü

Öğretmen: R. resimde neler gördüğünü bana anlatır mısın?

R.A.: Ortada bir masa görüyorum.

R.A.: Duvarda bir saat görüyorum.

R.A.: Masalarda taburelerde oturan insanlar görüyorum.

R.A.: Tezgâh görüyorum.

R.A.: Tezgâhin üzerinde şişeler görüyorum.

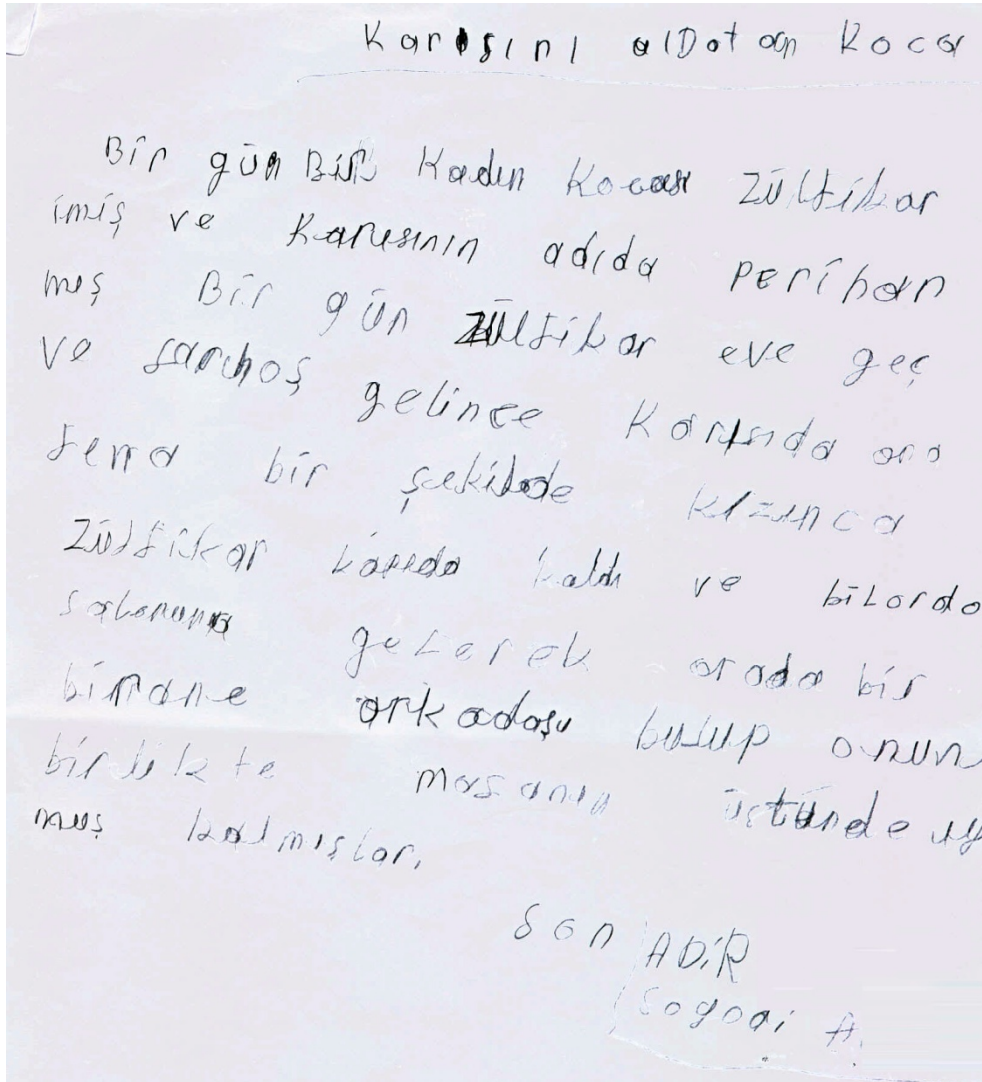
R.A.: Köşelerde çizgiler görüyorum.

Öğretmen: Başka neler var, bu kadar mı?

R.A.:.....

R.A. resimde gördüklerini sayarken düzgün anlaşılır cümleler kurmuştur. Resmi daha önce hiç görmemesine rağmen dikkatini çektiği gözlenmiştir. Resimdeki mekânı bir bütün olarak algıladığı eleştiriden sonra yazdığı kompozisyonun anlaşılabilirliği artmıştır. Resimde bulunan ne kadar obje varsa isimlerini tek tek saymayı tercih etmiştir. Resimdeki insan figürlerini ayrıntısıyla anlatmamış, resimden bir figür seçmesini istediğimde resmin sağ köşesindeki masanın üzerinde kollarını birleştirerek başını kollarının üzerine koymuş kızıl saçlı mavi elbiseli erkek figürünü seçmiştir. Figürün nasıl bir hayatı olabileceğini resimdeki duruşuyla ilişkilendiren bir kompozisyon yazması istenmiştir.

Şekil 3. R.A.'nın kendi el yazısı ile yazdığı kompozisyonun görüntüsü

Karısını aldatan koca

“Bir gün bir kadının kocası Zülfikar imiş ve karısının adı da Perihan’mış. Bir gün Zülfikar eve geç ve sarhoş gelince karısı da ona fena bir şekilde kızınca Zülfikar kapıda kaldı ve bilardo salonuna gelerek orada bir arkadaş bulup onunla birlikte masanın üstünde uyuyup kalmışlar.”

Yukarıda kompozisyon aynen R.A.’nın yazdığı şekilde onun cümleleriyle aktarılmıştır. Kompozisyonu yazdığı kâğıt da fotoğrafı çekilerek araştırmaya konulmuştur. R.A.’nın resimden etkilenecek yazdığı etkileyici kompozisyonda, kimseye söyleyemediği ve onu çok üzen bir olayı anlatmıştır. R.A.’nın seçtiği figür resmin sağ ön köşesinde bulunan masada oturan iki kişiden mavi elbiseli olan erkek figürüdür. Bu figürün bir günlük hayatı üzerine kompozisyon yazan R.A. figüre “Zülfikar” ismini koymuş ve onu “Perihan” isimli bir kadının kocası olarak düşünmüştür. Sarhoş Zülfikar evine gece geç saatlerde ve sarhoş olarak gelmekte ve eşini kızdırmaktadır. Eve alınmayan Zülfikar bir arkadaşıyla bilardo salonuna gitmiş ve orada uyuya kalmıştır. R.A.’nın yazmış olduğu bu yazı okulun rehber öğretmeniyle beraber incelenmiş ve rehber öğretmen R.A. ile görüşme yapmıştır. Bu görüşme sonucunda R.A.’nın babasının evine haftada ya da ayda bir uğrayan ve sürekli alkol alan bir baba figürü olduğu öğrenilmiştir. Daha sonra R.A. ile yapılan konuşmalarda ailesi hakkındaki sorulara cevap verdiği fakat böyle bir olaydan bahsetmekten kaçındığı görülmüştür. R.A. ailesi içinde yaşadığı baba figüründen kaynaklanan problemlerini paylaşmaktan kaçınmış rehberlik servisindeki öğretmenlerinin de bu bilgiye ulaşması incelenen eserden sonra yazılan kompozisyon sayesinde olmuştur. Bu yazı sayesinde öğrencinin ev ve aile hayatıyla ilgili olayların ortaya çıkarılarak öğrenilmesi sağlanmıştır.

4.4. Nuri Abaç’ın “Gemi” İsimli Eserinin 7/A Şubesinde İncelenmesi (Ders-3)

Nuri Abaç’ın “Gemi” adlı eseri R.A. ile birlikte sanat eleştirisi yöntemi ile incelenmiş ve R.A.’nın yorumları aktarılmıştır.

Resim 3: Nuri Abaç'ın "Gemi" Adlı Resmi

Derse öğrencilere selam verilerek girildikten sonra ders için gerekli hazırlıklar yapılmıştır. Nuri Abaç'ın "Gemi" isimli resminin bir örneği tahtaya asılmıştır. Öğrenciler bir hafta önceden, incelenecek resim hakkında bilgi toplamaları konusunda ödevlendirilmiştir. Resim tahtaya asılırken öğrencilerin ödevlerinin yanında olup olmadığı sorulmuş ve sınıfın genelinin ödevini yaptığı gözlenmiştir. Daha sonra öğrencilere tahtadaki "Gemi" isimli resmi dikkatlice incelemeleri ve bu resimdeki konuya ve figürlere sadık kalınarak değişik kompozisyonlarda resimler yapmaları söylenmiştir. Öğrencilerin resim hakkındaki bir takım soruları cevaplandıktan sonra R.A.'nın yanına gidilip resimde neler gördüğünü söylemesi istenmiştir. R.A. incelenen resim üzerine yapılan soru-cevap şeklindeki diyalog aşağıda verilmiştir.

Öğretmen: R. bana resimde neler gördüğünü anlatır mısın?

R.A.: Adam var araba sürüyor.

Öğretmen: Kaç tane insan var, sayabilir misin bana?

R.A: Dört tane var, birisi flüt çalıyor öteki de arıyor.

Öğretmen: Başka neler var?

R.A: Bir adamda arkada sürüyor.

Öğretmen: Hangi renkler var sayabilir misin?

R.A: Sarı var yeşil var hocam.

Öğretmen: Başka hangi renkler var sayabilir misin?

R.A: Yok, hocam ama var daha sarı, yeşil, kırmızı, turuncu.

Öğretmen: Bu resim senin için ne ifade ediyor, ne anladın bu resimden?

R.A: Bilmiyorum hocam.

R.A.'nın resimden beklenildiği kadar etkilenmediği ve bunun yanında resmin duygusunu alamadığı gözlemlenmiştir. Gemiye bir araba olarak algılamış ve gemi kelimesini hiç kullanmamıştır. Renkleri sayarken heyecanlanmamış kısaca sayıp geçmiştir. Ancak ısrar edilmesi karşısında tek tek saymaya başlamıştır. Bu resimden yola çıkarak bir resim yapması istenmiş ve resimden etkilenerek farklı kompozisyonda bir resim yapmıştır.

Resim 4. R.A.'nın çizdiği resim

R.A.'nın resminde iki tane gemi vardır bir tanesi daha önde ve diğerinden daha büyük görünmektedir. Her ikisi de birbirine benzemektedir. R.A. renk kullanmak istememiş siyah beyaz bir çalışma yapmayı tercih etmiştir. Yukarıda da söylendiği gibi gösterilen resimdeki renkler onu heyecanlandırmamıştır. Deniz dalgalarını oval çizgilerle anlatmaya çalışmıştır ve başarılı olmuştur. Nuri Abaç'ın resminde de denizin dalgaları yuvarlak çizgilerle kullanılarak oluşturulmuştur. Gemilere bacalar yaparak gemilerin bacalarından çıkan dumanları yuvarlak ardışık dairelerle ifade etmiştir. Ancak resimde ayrıntılara dikkat edildiği görülmüştür. Gemilerin yan taraflarındaki pencereler, yine gemilerin güvertesindeki bayraklar önemli detaylar olarak değerlendirilmiştir. Yavuzer (2009)'a göre bu evrede çocuk detaylara ilgi duyar, resimlerini göstermekten hoşlanmaz ve renk tercihlerini bilinçli çizgileri, şekilleri gerçeğe uygundur, bu dönemdeki (ergenlik) çocuk artık toplumun bir üyesi olduğunun farkındadır ve bu farkında oluş çizgilerine yansımaya başlamıştır (Yavuzer, 2009). Gökyüzündeki şekli tarif etmesi istendiğinde yeterince açık ve anlaşılır bir cümle kuramadığı görülmüştür. Bu resimdeki figürleri yaşadığı ortamda görmediği ancak televizyon ya da dergilerde gördüklerinden yola çıkarak çizdiği

düşünülmektedir. Resimde görüldüğü gibi R.A. gemileri büyük bir şekilde resmetmiştir. Yavuzer'(2009)'e göre; resimdeki büyük figürlere ender olsa da çekingen ürkek çocuklar da rastlanıp, bu durum zayıf benlik kavramları nedeniyle oluşur.

4.5. Nurullah Berk “Ütü Yapan Kadın” İsimli Eserinin 7/C Şubesinde İncelenmesi (Ders-4)

Derse girilip öğrenciler selamlandıktan sonra dersle ilgili dokümanlar (incelenecek resim, ressam hakkında bilgiler içeren dosyalar, ders planı vs.) masaya bırakılmıştır ve dokümanların içinden Nurullah Berk'in “Ütü Yapan Kadın” isimli eserin renkli fotokopisi çıkarılarak tahtaya asılmıştır. Öğrenciler daha önce ödevlendirilmeyip resimle ilk defa karşılaşmışlardır. Öğrencilerin resim hakkında aralarında konuşmaya başlamışlar ve bir gürültü ortamı oluşmuştur. Öğrenciler uyarılıp dikkat sağlandıktan sonra önce ressam hakkında kısa bir bilgi verilmiş daha sonra incelenecek resim hakkında konuşulmuştur. Resimde görülen renkler, şekiller, yatay-dikey unsurlar, figürler anlatılmış resmin konusu hakkında öğrencilere sorular sorulmuştur (Resimde işlenen konu nedir? Resimdeki kadının yüz ifadesi nasıldır? gibi). Daha sonra öğrencilere önce resmi çizmeleri daha sonra resimdeki figürü konu alan bir kompozisyon yazmaları söylenmiştir. Sınıftaki öğrenciler incelenen resmi çizdiği sırada A.O.'nun yanına oturulup onun duyabileceği alçak bir sesle Nurullah Berk'in “ütü yapan kadın” adlı eseri incelenmiştir. Yapılan incelemede sorulan sorular ve alınan cevaplar aşağıda diyalog şeklinde sunulmuştur

Resim 5: Nurullah Berk'in "Ütü Yapan Kadın" adlı resmi

Öğretmen: Resimde neler görüyorsun bana anlatır mısın A.?

A.O: Kadın var, kapı var bilmiyorum hocam.

Öğretmen: Biraz daha bakalım başka şeylerde var.

A.O: Kadın çiçekleri suluyor hocam.

Öğretmen: Hangi çiçekleri?

A.O: Sarı var kırmızı var mor var yeşil var.

Öğretmen: Nerede çiçekler ben göremiyorum A.

Öğretmen: Kadın çiçekleri suluyor çiçekler büyüyor, bu kadar öğretmenim.

A.O:.....

Nurullah Berk'in "Ütü Yapan Kadın" adlı eserini A.O. ile incelerken A.O.'nun resmi yeterince algılayamadığı görülmüştür. A.O.'nun resimdeki birkaç büyük figürü fark ettiğini ancak detayları figürlerle beraber bir bütün olarak göremediği anlaşılmıştır. Resimdeki kadın figürünü arkadaki kapıyı ve örtünün üzerindeki çiçekleri algıladığı fakat bir araya getirip anlamlı bir bütün halinde resmin konusuna

ulaşamadığı görülmüştür. Resimdeki mekân kavramının farklı olması ve bütün objelerin üst üste gelmesinin buna yol açtığı düşünülmektedir. Resimdeki kumaşın üzerindeki çiçek desenlerini birer çiçek ve kadının elindeki ütüyü ise çiçekleri sulamak için kullandığı bir kap olarak algıladığı görülmüştür. Resim daha gerçekçi olsaydı A.O.'nun algılamasının daha kolay olacağı düşünülmüştür. Resmin geometrik formlara dönüştürülmesi A.O.'da algılama problemi yaratmıştır. Resimlerdeki bu algılama problemleri zekâ geriliği olan çocuklarda sıkça rastlanan bir durumdur. A.O.'nun resim yaparken çok zorlandığı hatta karalamalar dışında kayda değer bir resim yapamadığı görülmüştür. Piaget'in resim ve zihinsel gelişim ile ilgili görüşlerine göre; çocukta zekânın gelişimi, büyük ölçüde biyolojik olgunluğa ve çocuğun yaşına paralel olarak bazı evrelerden geçerek ilerler. Piaget resmi sembolik oyunla ve zihinsel imgelerle açıklar ancak belli bir mekânsal kavrama ilişkin zihinsel imgenin oluşmaması sonucunda doğru çizim yapılamamaktadır (Yavuzer, 2009:24). Piaget'in kuramında açıklana durum A.O.'nun resimlerinde görülmektedir ancak görsel sanatlar dersinde belirli bir defterinin ve bitmiş bir resminin olmayışı çalışmada veri eksikliğine yol açmıştır. Karalamayla resim etkinliğine başlayan çocuktan ileriki yaşlarda daha ayrıntılı ve anlamlı figürler beklenir. Bu figürlerin görülmemesi çocuğun kendi yaş düzeyi altındaki bir etkinliği sürdürdüğü anlamını taşır. Bu durum, bir beceri eksikliğinden çok bir gelişim sorunu olarak değerlendirilir (Yavuzer, 2009:135). Resmin bütün sınıfla yapılan eleştirisinde sınıftaki bütün öğrenciler hemen hemen aynı cevapları vermişlerdir ve resimdeki figür ve renkleri tam olarak sayabilmişlerdir. Resmin konusu ve verdiği duygu hakkındaki ortak yorumları sonucunda resmin oldukça hüznü bir resim olduğu, resimdeki kadın figürünün mutsuz olduğu fikrinde birleşmişlerdir. R.A. resimdeki örtüyü, ütüyü, örtü üzerindeki çiçekleri farklı yorumlarken sınıfındaki diğer öğrenciler ütüyü, örtüyü, mekânı seçebilmişlerdir. Renkleri tamamıyla görebilmişlerdir. A.O. ise figürlerin ifadeleri hakkında bir yorum yapmamıştır. Öğrencilerin resimdeki mekânı ve objeleri birbirinden ayırdığı ve doğru bir şekilde algıladığı görülürken A.O.'nun mekânla objeleri ayıramadığı gözlenmiştir. Ütüyü bir su kabı masanın üzerindeki kumaşı da çiçek olarak algılamıştır. Kadının duyguları hakkında da bir yorum yapamamıştır.

4.6.Nurullah Berk'in “Kuşlar” İsimli Resminin 7/C Şubesinde İncelenmesi (Ders-4)

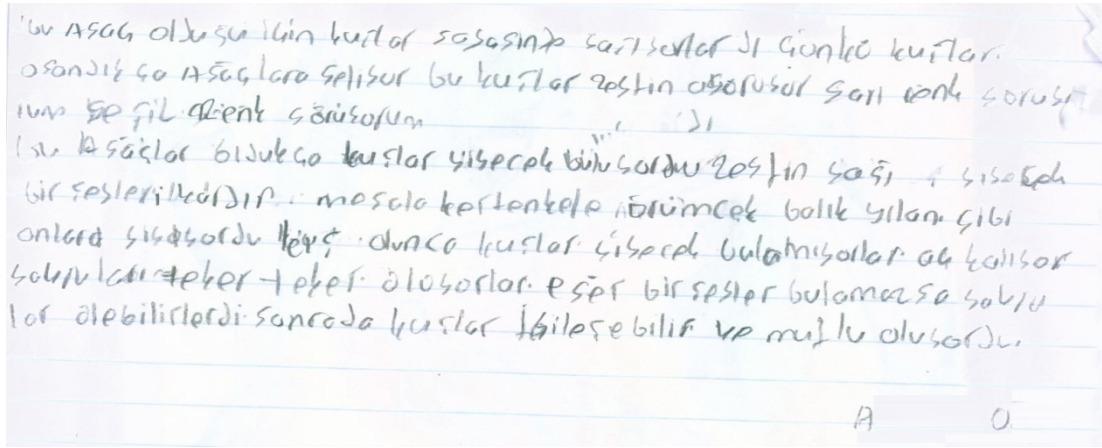

Resim 6: Nurullah Berk'in “Kuşlar” adlı resmi

Derse girilip öğrencilere selam verildikten sonra dersle ilgili dokümanlar masaya bırakılıp öğrencilere bir önceki hafta ödev verilen Nurullah Berk'in “Kuşlar” isimli resminin yanlarında olup olmadığı sorulmuştur. Yirmi iki kişilik sınıf içerisinde beş kişinin ödevi yaptığı görülmüştür. İncelenecek olan resim dokümanların arasından çıkarılarak tahtaya asılmış ve öğrencilere resimde neler gördükleri sorulmuştur. Parmak kaldırarak söz isteyen öğrencilere söz verilmiş ve en son A.O.’ya ismi ile hitap edilerek bu resimde neler gördüğü sorulmuştur. Böyle bir soruyu beklemediği yüzündeki şaşkınlık ifadesinden anlaşılan A.O. toparlanmaya

çalışarak ayağa kalkmış ve tahtadaki resme bakarak gülümsemiştir. Sorulan soru daha anlaşılır bir şekilde tekrar edildikten sonra A.O.'ya dönülerek cevap vermesi istenmiştir. A.O.'nun beden dilinden konuşmak istemediği ve huzursuz olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine A.O.'ya yerine oturması söylenmiş ve öğrencilere tahtaya asılan “Kuşlar” isimli resimde gördükleri figürlerden ve hissettiklerinden yola çıkarak bir kompozisyon yazmaları istenmiştir.

Şekil 4. A.O.'nun yazdığı kompozisyon

Bu ağaç olduğu için kuşlar yaşasın da yesinler di. Çünkü kuşlar osandıkça ağaçlara geliyor. Bu kuşlar zeytin arıyor. Sarı renk görüyorum yeşil renk görüyorum.

Bu ağaçlar oldukça kuşlar yiyecek buluyordu. Zeytinyağı yiyecek bir şeyleri vardır mesela kertenkele örümcek balık yılan gibi onları yiyordu. Kış olunca kuşlar yiyecek bulamıyorlar aç kalıyor yavruları teker teker ölüyor. Eğer bir şeyler bulamazsa yavrular ölebilirlerdi. Sonrada kuşlar iyileşebilir ve mutlu oluyordu. (Yazılan kompozisyon öğrencinin cümleleriyle aynen aktarılmıştır.)

Öğrencinin Nurullah Berk'in “Kuşlar” isimli eseri hakkında yazdığı kompozisyon şekil-4’de bir önceki sayfada verilmiştir. Öğrenci resimde gördüğü bütün figürleri kompozisyona dâhil etmeye çalışmıştır. Özellikle kuşlar ve yaşam şartları üzerine yorumlarını yazmış ve kuşların zeytin yediklerini düşünmüştür. Bunu da resimde kuşların konduğu dallarda bulunan yuvarlak objelere bakarak

yorumlamıştır. Öğrenci yuvarlak şekilleri kiraz ya da vişne olarak ta yorumlayabilecekken zeytin olarak yorumlamayı tercih etmiştir. Öğrencinin resimde gördüğü yuvarlak şekilleri zeytine benzetmesi afişlerde ya da kitap resimlerinde gördüğü barışı sembolize eden güvercinler ve ağızlarındaki zeytin dalından yola çıkarak yazdığı düşünülmüştür. Öğrenci kompozisyon içerisinde geçen kuşların yavrularına yiyecek bulmakta harcadıkları çabaları ve özveriyi aktarmıştır. Anne kuşların yavrularını beslemek için kaygılandığını düşünmüştür. Aynı kaygıyı öğrenci Neşet Günal'ın "Anne ve Çocuk" isimli resminde de dile getirmiştir. Bu kaygısını "*Hocam ayakkabısı olsun isterdim, giysi elbise olmasını isterdim, yemek olmasını isterdim çocukların aç susuz kalmasını istemem çocuğu iyi büyütmeyi isterim hocam bir şey diyemecem.*" şeklinde dile getirmiştir. A.O.'nun aynı okulda eğitim alan üç tane kardeşi zihinsel engellidir ancak onlar ailenin ilgisizliği nedeniyle doktordan ya da herhangi bir rehberlik merkezinden rapor almamışlardır ve bu çocukların kılık kıyafet, beslenme gibi ihtiyaçları yakınları tarafından karşılanmaktadır. A.O.'nun yazdıklarından ailesinin içinde bulunduğu bu durumundan oldukça etkilendiğini ve bu durumun değişmesini istediği tahmin edilmektedir.

4.7. Peyzaj (Ders-5)

Derse girildikten sonra öğrencilere selam verilerek derse başlanmıştır. Öğrencilere dersin konusunun peyzaj olduğu söylenerek daha önce bu kavramı duyup duymadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin şaşkınlık içinde birbirlerine baktıkları görülmüş ve konu hakkında bir fikirlerinin olmadığı anlaşılmıştır. Daha sonra öğrencilere dönülüp peyzajın "manzara resmi" anlamına geldiği söylenmiş ve derse getirilen dokümanlar masanın üzerinden alınarak öğrencilere gösterilmiştir. Öğrencilere gösterilen örnekler arasında Hikmet Onat'ın ve İbrahim Çallı'nın peyzaj konulu resimleri vardır. Öğrenciler ile birlikte incelenecek resimler tahtaya asılırken öğrenciler beğendiklerini gösteren tepkiler vermişlerdir. Daha sonra öğrencilerden içinde deniz olan bir peyzaj çalışması yapmaları istenmiş ve suluboya tekniğini kullanmaları söylenmiştir.

Resim 7. İbrahim Çallı Boğaziçi'nden Peyzaj (33x45 cm),

Resim 8. Hikmet Onat, Büyükdere Peyzajı, 1970, tuval üzerine yağlıboya, 55x75

Resim 9: R.A.’nın “Deniz Kıyısı” Adlı Peyzaj Çalışması

R.A. resimde çizgiden çok leke kullanarak çalışmıştır. Resmi alanlara bölüp her alanı boyamıştır. Resimde denizi mavi, ağaçları yeşil, gökyüzünü de kahverengiye boyamıştır. Muhtemelen resimdeki dağları kahverengi olarak düşünmüş ancak gökyüzü ayrıntısını gözden kaçırmıştır. Resimde figürler birbirinin içine geçmiş karışık bir görünüm sergilemektedir. Yapılan gözlemler çocukların renk konusunda büyük kişisel farklılıklar gösterdiklerini ortaya koymuştur. Bu nedenle çocukların renk seçimleri göreceli bir genelleme olarak kabul edilir. Resimde kısıtlı renkler ve çizgiler kullanılmıştır. Bunun nedenini açıklayan Yavuzer (2009:82) şöyle demiştir: *“yeterli sayıda sözcüğe sahip olmayan çocuğun ifadesi ne kadar kısıtlıysa, belirli bir çizgisel yeteneğe sahip olmayan çocuğun istediği açıklama ya da öyküyü dile getirmesi de öyle kısıtlıdır”*.

4.8. Çanakkale Savaşı Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-6)

Derse girildikten sonra öğrencilere selam verilmiş, öğrencilere nasıl oldukları ve ödevlerinin hazır olup olmadığı sorulmuştur. Ödev konusunun “Çanakkale

cephesi” konusunda bilgi toplanması olduğu hatırlatılmış ve sınıfın genelinin ödevini yaptığı görölmüştür. Derse getirilen dokümanların arasından Hikmet Onat’ın “Siperde Mektup” isimli eseri çıkartılarak tahtaya asılmıştır. Öğrencilerden topladıkları bilgileri paylaşmaları istenmiş ve yaklaşık on dakika çeşitli öğrencilerin Çanakkale cephesi hakkındaki araştırmaları dinlenmiştir. Daha sonra öğrencilere Çanakkale konulu resimler yapmaları söylenmiştir.

**Resim 10. Hikmet Onat, Siperde Mektup Okuyan Askerler 124x150 cm Tuval
Üzerine Yağlıboya**

Resim 11: R.A.’nın “Çanakkale” isimli resmi

Resimde Kızılay çadırı olduğu düşünülen yapılar, şehit mezarı olduğu düşünülen mezarlar görülmektedir. Kâğıdın aşağısında deniz olduğu anlaşılan maviye boyanmış bir kısım onun üzerinde de bir gemi vardır. Geminin içinde iki tane asker ve bir top mermisi görülmektedir. Resmin konusunun gerektirdiği bütün figürleri kullandığı, resimde sadece deniz olarak resmettiği kısmı maviye boyadığı resmin geri kalan kısmında renk kullanmaktan kaçındığı görülmektedir. Resimde iki tane insan figürü kullanıldığı, figürlerin vücutları dikdörtgen şeklinde çizildiği ve ayaklarının arasının oldukça açık olduğu ve bacakların tek bir çizgi halinde çizildiği görülmektedir. İnsan figürleri çocukların kişiliğini, algılarını, değer yargılarını ve davranışlarını anlamak için en zengin kaynaklardan biridir (Yavuzer, 2009:14). Figürlerin birkaç santimetreye sığdırılması genellikle korkak çekingen ve içe dönük çocuklarda görülmektedir (Yavuzer, 2009:18). Yavuzer’in tespitlerinde söylediği öğrenci davranışları A.O.’da görülmektedir. Yapılan çalışmalar sırasında sürekli

huzursuz ve tedirgin olduğu ve diyaloglar sırasında gözlerime bakarak konuşmaktan kaçındığı görülmüştür.

4.9. İlkbahar Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-7)

Sınıfa girildiğinde öğrencilerin çok telaşlı olduğu görülmüş ve sebebi sorulmuştur. Öğrencilerin verdiği cevaplardan derse hazır gelmedikleri ve ödevlerini getirmediikleri anlaşılmıştır. Dersle ilgili dokümanların arasında bulunan Nazmi Ziya Güran'ın “Langa Bostanında Sabah” isimli resmi çıkarılmış ve tahtaya asılmıştır. Resim hakkında öğrencilerin konuşması sağlamak için öğrencilere resimde gördükleri renkleri, objeleri varsa insan figürlerinin özelliklerini, resmi gördüklerinde neler hissettiklerini söylemeleri istenmiştir. Daha sonra öğrencilerden bir ilkbahar resmi yapmaları istenmiş teknik olarak pastel boya tekniği önerilmiştir.

Resim 12: Nazmi Ziya Güran'ın “Langa Bostanında Sabah” İsimli Resmi

Resim 13: R.A.’nın “İlkbahar” isimli resmi

İlkbahar resminde iki tane ev bir köprü bir güneş ve dağları görüyoruz. Herhangi bir mekân çizgisi görememekteyiz. Mekân çizgisinin olmamasını özgüven eksikliğinden kaynaklandığını söyleyen Yavuzer(2009)’e göre; içedönük özgüveni olmayan çocuk mekân çizgisi kullanmaz. Resimdeki renkler oldukça canlı renkler alışılmışın dışında çatıların sarı, gökyüzünün kahverengi olduğu görülmektedir. Ev figürleri duygusal yaşamın bir başlangıcı olup, ev figürünün çocuk için sığınmanın ve düzenin simgesi olmaktadır. Kuşkusuz çocuğun oluşturduğu tüm imajlar çocuğun duygusal yaşamına bağlıdır (Yavuzer, 2009)

4.10. Kurtuluş Savaşı Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-7)

Resim14. R.A.’nın “Kurtuluş Savaşı” isimli resmi 1

R.A.’nın resminde neredeyse hiç renk kullanılmazken insan figürlerinin oldukça fazla olduğu görülmüştür. Figürlerin hepsinin asker olduğu düşünülürken farklı mekânlardaymış gibi bir izlenim uyandırdıkları görülmüştür. Askerlerin hepsi farklı büyüklükte olup aralarında bir bağ görülmemektedir. Farklı görüş açıları bir arada kullanılmıştır. Örneğin; top tepeden bakılarak yapılırken tekerlekleri yandan görülmektedir. Resmin bütününe hâkim olan bir mekan karmaşası yaşanmaktadır. Resimdeki figürlerin ellerinde Türk bayrakları bulunmakta, bazı askerlerin ellerinde de silahların olduğu görülmektedir. Resimde birbirine karşı savaşan iki cephe görülmekte ve cephele taşlarla ya da çuval benzeri objelerle birbirinden ayrılmaktadır. Resimlerdeki figürlerin başlarının çok büyük olduğu görülürken, bir figüründe başının dikdörtgen olduğu görülmektedir. İnsan figürlerinde baş ölçüsünün çok büyük ve çok küçük olması zihinsel bakımdan kendini yetersiz hisseden çocuklar

tarafından çizilmektedir. Kafaların büyük çizilmesi ise yetenekli ve başarılı olma arzusu taşıyan çocuklarda görülmektedir (Yavuzer, 2009).

Resim15: R.A.'nın "Kurtuluş Savaşı" adlı resmi 2

Resimdeki figürün yüz mimikleri çok dikkat çekici yüzündeki mimiklerde kurnazca bir gülümseme hissedilirken resmin tam ortasında büyük bir yıldız var bu bize öğrencinin bir Türk bayrağı oluşturmaya çalıştığını ve askerle bayrağı bütünleştirdiğini gösteriyor buda karşımıza farklı bir kompozisyon anlayışını çıkarıyor. Resimde tek bir figür oldukça büyük bir şekilde resmedilmiştir. Sayfanın tümünü kaplayan figürler çoğu kez iç kontrolü zayıf olan saldırgan çocuklar tarafından çizilmektedir. Aşırı faal çocuklarda bazen sayfayı kontrolsüz kullanırlar. Ender olarak çekingen, ürkek çocuklar zayıf benlik kavramları nedeniyle geniş figürlere yer vermektedirler. Bunlar daha güçlü olabilme arzularını bu yolla dile getirmeye çalışırlar (Yavuzer,2009).

4.11. Müze Konulu Görsel Sanatlar Dersi (Ders-8)

Sınıfa girildikten sonra öğrencilere selam verilmiş ve dokümanlar arasındaki müze konulu araştırma metni çıkarılmıştır. Öğrencilere bir hafta önceden Türkiye'deki ve dünyadaki müzeleri araştırmaları söylenmiş ve derse başlamadan önce verilen ödevlerin yapıp yapılmadığı sorulmuştur. Öğrencilerin büyük bir kısmının ödevini yaptığı ve konuyla ilgilendiği görülmüştür. Müze konusu hakkında kısa bir bilginin ardından öğrencilere daha önce müzeye gidip gitmedikleri sorulmuş ve sınıfın genelinin daha önce hiç müzeye gitmedikleri görülmüştür. Araştırılan kaynaklardan ve öğretmenin anlattığı bilgilerden yola çıkarak bir müze resmi yapmaları istenmiştir.

Resim16: R.A. nın “Araba müzesi” adlı resmi

Resim incelendiğinde bir birinden farklı üç tane mekândan bahsedilebilir. Alt kısımda bir deniz ve gemi onun üzerinde arabaların bulunduğu bölünmüş odalar şeklinde bir yüzey ve üst kısımda ise yine arabaların, bir evin ve ağaçların olduğu bir mekân görülmektedir. Resimde açıkça görülen bir mekân karmaşası yaşanırken dik ve yatay çizgiler bir arada kullanılmıştır. Oldukça küçük insan figürlerine rastlanırken, daha önceki resimde de insan figürlerini küçük çizen R.A. Yavuzer (2009)’e göre çekingen ve içedönük bir çocuktur ve kendini yetersiz, güvensiz ve küçük görmektedir (Yavuzer, 2009). Çocuğun ayrıca resimde mekân karmaşası yaşaması zekâ gelişimiyle doğru orantılı olan bir durumdur.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada kaynaştırma eğitimi alan iki yedinci sınıf öğrencisinin görsel sanatlar dersinde yapılan sanat eleştirisi çalışmaları ile görsel algıları ve psikolojik durumlarının bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Böyle bir uygulamanın yapılmasının en önemli amacı öğrencilerin ifade zorluğu çektikleri duygularını ve yaşanmışlıklarını ortaya çıkarmak ve rehberlik servisiyle beraber hareket edip sanat eleştirisi yöntemi kullanarak öğrencilere faydalı olunabileceğini göstermektir.

Öğrencilerin gördükleri resimleri parçalar halinde de olsa algılayabildikleri ve resimlerdeki figürler ile kendi yaşamları arasında bağ kurabildikleri görülmüştür. Bu bağlantılar sayesinde öğrencilerin yaşanmışlıkları hakkında bilgiler elde edilip içinde buldukları psikolojik durum daha yakından anlaşılabilen ve çözüm yolları bulunmaktadır. Bu uygulamanın yapılmasında öğrencilerin okuma ve yazma becerilerinin oluşunun da önemi büyüktür. Bundan çıkarılacak sonuç şu olabilir; resim bir çocuğu psikolojik açıdan bize tanıtmaya yarayan bir ölçüt olduğu gibi onun zekâ ve kişilik özellikleriyle iç dünyasını da yansıtan bir araçtır. Çocuk resmiyle adeta kendini yansıtmakta iç dünyasının kapılarını açmaktadır. Bu durum son derece önemlidir. Öğrencilere uygulanan sanat eleştirisi yönteminin sonunda öğrencilerin performansını etkileyen en önemli faktörün bire bir ilgi ve yeterli açıklama olduğu ortaya çıkmıştır. Kaynaştırma eğitimi alan bir öğrencinin özellikle kendini ifade ederken uygun ortam oluşmasına ve öğretmenin yakın ilgisinin olmasının olumlu yönde büyük bir etkisinin olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilere yeterli ilgi ve anlayış gösterildiğinde kendilerini daha rahat ifade ettikleri, sanat eserleriyle karşılaştıklarında duygulandıkları ve kendi yaşanmışlarından ipuçları verdikleri, ortaya çıkan problemlere yine sanat yoluyla yardımcı olunabileceği gösterilmiştir. Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin görsel sanatlar dersinde diğer öğrencilerden soyutlanmadan derse katılmasını sağlamanın oldukça olumlu sonuçlar doğurduğunu ve bu sonuçların ilköğretim rehberlik servisindeki psikolojik danışmanlara yol gösterdiği görülmüştür. Sanat eleştirisi yöntemiyle ulaşılan bu sonuçlar kaynaştırma

eğitimi alan öğrencilerin topluma kazandırılması için alternatif olabilecek psikoterapi yöntemi olan sanatla terapi yönteminin önemi bir kez daha ortaya koymaktadır.

5.2. Öneriler

Kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerin eğitimleri süresince karşılaştıkları en büyük zorluklar genel itibariyle şöyle özetlenebilir;

- İletişim kurmada, katılımı uyum problemi
- Diğer akranları kadar çabuk ve yeterince karşılık verememe
- Öfkelerini ve heyecanını kontrol etmede güçlükler şeklinde özetlenebilir.

Öğretmenlerinin ve rehberlik servisi danışmanlarının bu öğrencilere daha faydalı olabilmek için şunları yapabilecekleri düşünülmektedir;

- Her öğrencinin bireysel farklılıklara sahip olduğunu bilmelidirler.
- Özellikle kaynaştırma öğrencilerinin çok daha farklı bir dünyalarının olduğunu farkına vararak ve buna göre davranmalıdırlar.
- Ders esnasında ya da okuldaki farklı iletişimde öğrencinin anlayabileceği cümleler kurmalıdırlar.
- Öğrencilerle iletişim kurduklarında hızlı bir iletişim beklentisinde olmamalılar sabırlı olup öğrencinin iletişimine yardımcı olmalıdırlar.
- Öğrencilerin beden dilini anlamaya çalışmalıdırlar
- Öğrencilerin eğitiminde somut ve görsel materyaller kullanmalıdırlar.
- Rehberlik servisi ve okul idaresi sürekli iletişim halinde olmalıdırlar.
- Rehberlik servisi öğrencilere danışmanlık yaparken farklı yollar denemelidirler.
- Görsel sanatlar öğretmenleri öğrencilerin farklı durumlarını ve yeteneklerini olumlu ve verimli hale getirmek için yeni yollar denemelidirler.
- Görsel sanatlar öğretmenleri öğrencilerin çalışmalarını dikkatlice incelemeli ve okul rehberlik servisi ile iletişim içinde olmalıdırlar.

- Sanat eğitiminin öğrenciler üzerindeki güçlü etkisinin farkında olunmalı ve diğer öğretmenlerinde sanat eğitiminin önemi hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.
- Bütün öğrencilerin birbirinden farklı olacağı asla unutulmamalı ve materyal seçiminden kurulacak diyaloglara kadar her ayrıntıya dikkat edilmelidir.
- Seçilen materyaller ve görsel sanatlar dersinin işleniş planı yapılırken öncelikli hedef öğrenciye sanatı sevdirmek olmalıdır.

6. KAYNAKLAR

- Ak, A.Ş. (1997). *Avrupa ve Türk-İslam Medeniyetinde müzikle tedavi, tarihi gelişimi ve uygulamaları*, Konya: Öz Eğitim Yay.
- Aktepe, V. (2005). Eğitimde Bireyi Tanıma, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 6 (2), 15-24.
- Aslanapa, O. (1976). Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünün Kuruluşunun Otuzuncu Yıldönümü. *Sanat Tarihi Yıllığı VI (1974-1975)*. Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünün 30. Kuruluş Yıldönümü Sayısı, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi SanatTarihi Enstitüsü yayınları, İstanbul, ss.1-2.
- Altuner, H. (2007). Türkiye’de Sanat Tarihi ve Cumhuriyet’ten Günümüze Sanat Tarihi Eğitimi, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2):156-167.
- Arnheim, R. (1969). *Visual thinking*. USA: University of California Press.
- Avcı, M. (2006). Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,7(1), 39-63.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1967). *Kültürce Kalkınmanın Sosyal Şartları*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Battal, İ. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi (uşak ili örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, AfyonKarahisar.
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri, *Özel Eğitim Dergisi*, 2(4), 35-45.
- Behramoğlu, A. (2006). Edebiyat ve Sanat Eğitiminde Ulusallık, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 16-21.
- Boydaş, N. (2004). *Sanat Eleştirisine Giriş*. Gündüz Eğitim Yayıncılık. Ankara.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*(2.Baskı). Ankara: PegemA.
- Chapman, L. H. (1992). *A World of Images*. Massachuttes: Davis Publ.

- Çelik, İ. ve Eratay, E. (2007). Kaynaştırma sınıfı ve özel eğitim sınıfı öğretmenlerinin sınıflardaki zihin engelli öğrencilere yönelik pekiştirme ve ceza uygulamalarının belirlenmesi. *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 47-63.
- Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim okulu 1-5. Sınıflarda kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin görüşlerinin belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Dalke, C. (1984) There are no cows here: Art and special education together at last, *Art Education*, V37, N6, November, pp6-9.
- Diken, İ.H. ve Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfta Zihin Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması, *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 25-39.
- Dikici, A. ve Tezci, E. (2002). İsmayil Hakkı Baltacıoğlu'nun Sanat, Sanat Eğitimi Ve Milli Sanat Hakkındaki Düşünceleri, 12(2), 235-244.
- Eracar, N. (2010). Sanatla terapi ve yaratıcılık, Erişim Tarihi: 28.03.2010, http://www.bursapsikolog.com/index.php?option=com_sobi2&catid=51&Itemid=99999999
- Ercan, L. (2001). Ergenlik döneminde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9 (2),47-58.
- Erinç, S. M. (1995). Eğitsel bir etken olarak güzel sanatlar eğitiminin geleceği *Sanat Eğitiminin Geleceği-Seminer*. İ. SAN (Red.), Ankara: Mert Matbaası.
- Erinç, S. (1995). *Resmin Eleştirisi Üzerine*. Hil Yayınları, İstanbul.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2001). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri “Özel Eğitim” İstanbul: Ya-Pa yayıncılık.
- Eskin, M. (2000). Ergen Ruh Sağlığı Sorunları ve İntihar Davranışıyla İlişkileri, *Klinik Psikiyatri*, 3, 228-234.

- Fischer, E. (1979). *Sanatın Gerekliliği*. İstanbul: E yayınları
- Fiscus, E. D. Ve Mandell, C. J. (1997). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi* (G. Akçamete, Çeviri). Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Feldman, B. E. (1987). *Varieties of visual experience*. New York: Hanry N. Abrams Inc.
- Gel, H. Y. (1993). Bireyin gelişim süreci için en etkili yol “sanat eğitimi” ve çalışma alanları. *Sanat Yazıları V*. Ankara: H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları:13.
- Gökay, M. (1998). *Birleştirilmiş Sanat Eğitimi Yöntemine Göre İlköğretim II. Basamağında Sanat Eleştirisinin Uygulanması ve Sonuçları*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Gökay, M. ve Demir, A. (2006). Farklı Eğitim Seviyelerinde Estetik Beğeni, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16. 329-342.
- Gökay, M. ve Özalp, K. (2009). Sanat Eğitimi ve Sanatla Terapi, Birinci Uluslar Arası Eğitim Araştırmaları Birliği Kongresi. Çanakkale.
- Hurwitz,A & Day,M. (2001). *Chidren and their art*, Harcourt College Publishers, Fort Worth, USA.
- İşiker, G.B. ve Fırıncı, M. (2008). Terapide Psikodrama ve Resimin Kullanılmasının Savunma Tarzları ve Sosyal İlişkiler Ağı Üzerinde Etkileri, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 69-80.
- İnce, B. (2007). Türkiye’de Sanat (Resim) Eğitimcisi Yetiştirme Sürecinde Sanat Eleştirisi Dersine İlişkin Öğrenci Tutumları–Öğretim Etkinlikleri ve Sanat Etkinliklerini izleme Edimi İlişkileri.
- Kargın, T. (2004). Baş Makale: Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2),1-13.
- Karatepe, H. (1996) *Okul Öncesi Döneminde İşitme Özürlü Çocukların Kaynaştırılması*. Karatepe Yayınları.

- Karayağmurlar, B. (1991). Yaratıcı Bireylerin Yetiştirilmesi Açısından Genel Eğitim İçinde Sanat Eğitiminin Yeri. Dokuz Eylül Üniversitesi 1. Eğitim Kongresi Bildiriler Kitabı, İzmir.ss.368-387.
- Kasar, Z. D. (2004). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları*. Ankara.
- Kehnemuyi, Z. (2002). *Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimi* (3. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim*, 16, 45-50.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Kırcaali-İftar, G. ve Batu, S. (2005). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kırcaali-İftar, G. (Ocak, 2010). <http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1267/unite02.pdf>
- Kırıoğlu, O.T. (1991). Sanatta Eğitim: Görmek-Anlamak-Yaratmak. Ankara: Demircioğlu Matbaası
- Kırıoğlu, O. (1992). *Sanatsal zekâ ve sanat eğitimi*. Sanat Yazıları IV. Ankara:H.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları 12.
- Kırıoğlu, O. T., ve Stokrocki, M. (1997). *Ortaöğretim Sanat Öğretimi*. Ankara: YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Yayınları.
- Kleinbauer, W. E. (1989). *Art history in discipline-based art education. Discipline-Based Art Education*. R. A. SMITH (Ed.), Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi Ve Genel Özellikleri, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2), 231-256.
- Kurtuluş, Y. (2010). *Tonguç ve Eğitim İlkeleri*. Erişim Tarihi: 16.03.2010, <http://muratkaymak.blogcu.com/tonguc-ve-egitim-ilkeleri/1250089>

- Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2006) Eğitimde Bireysel Farklılıklar (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Metin, N. (1997). *Özürlü çocuklar için kaynaştırma programları*. ÖZEV Türkiye Özürlüler Eğitim ve Dayanışma Vakfı Yayın Organı, 2, 10-11.
- M.E.B. (2000). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Resmi Gazete, 18/01/2000, Sayı 23937.
- Öncül, N. ve Batu, S. (2005). Normal Gelişim Gösteren Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6 (2), 37-54.
- Özalp, K. (2009). *Okul Öncesi Dönem (5-6 yaş grubu) Sanat Etkinliklerinde Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yönteminin Uygulanması Üzerine Bir Durum Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özel, A. (2003). Sanat ve Eğitim Üzerine. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (1989). *Özel Eğitime Giriş* (2. Baskı). Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özsoy, V. ve Şahan, M. (2009). Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin ilköğretim 6. Sınıf resim-iş dersinde öğrenci tutumuna etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 205-22.
- San, İ. (1983). Kültür Aktarımı ve Çağdaş Kültür Sorunu İçinde Sanat Eğitiminin Yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(2), 137-145.
- San, İ. (1995). Tartışma. *Sanat Eğitiminin Geleceği-Seminer*. İ. SAN (Red.),
- San, İ. (2003). *Sanat Eğitim Kuramları* (2. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- San. İ. (2008). *Sanat ve Eğitim* (4. Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sayar, Ö.,Ö. (2006). Gruplarla sanat terapisi. 31. Uluslar arası grup psikoterapileri kongresi kitabı. 31mayıs-03 Haziran. Ankara: Art Ofset.
- Schiller, F. (2001). *İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Bir Dizi Mektup* (1.Baskı). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Sucuoğlu, B., ve Kargın, T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şahan, M. (2008). Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Sanat Eleştirisi Dersine İlişkin Görüşleri, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15, 31-40.
- Şen, Ü. S. (2005). Sanat Eğitiminde Bilimsel Araştırma Yöntemlerinin Kullanılması, *Atatürk üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 343-360.
- Şırlakoğlu, A. (2004). *Kültürel Yaşam ve Sanata Etkileri Bakımından Sanat Eğitimi ve Sanat Eğitimi Programlarının Önemi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tuna, S. (2007). Estetik Algı Ve Beğeni Gelişimi Açısından, İlköğretimde Sanat Eleştirisi Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(1), 121-133.
- Tonguç, İ.H. (1952). *Öğretmen ansiklopedisi ve pedagoji sözlüğü*. İstanbul: Bir Yayınevi.
- Uysal, S. (2003). Sınıf Öğretmeni Yetiştiren Yükseköğretim Kurumları Ve Bu Kurumlarda Uygulamaya Konulan Sanat Eğitimi Ders Programları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(1), 121-130.
- Uysal, A. (2007). Araştırmacı Sanat Eleştirisi Yöntemine Göre Max Beckmann'ın "Gece" Adlı Eserinin Analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 5(4), 701-715.
- Ülkü, C. (2008). Sanat Eğitimi, Sanat ve Köy Enstitüleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 37-45.
- Ünver, E. (2002). *Sanat Eğitimi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ürper, O. (2010). Rehabilitasyon Sürecindeki Çocukların Kişisel Gelişimlerinde Fotoğraf Eğitiminin Katkısı. Erişim Tarihi 03.02.2010, <http://www.osmanurper.net/yazilar/11.doc>

Vural, M. ve Yıkılmış, A. (2008). Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), 189-206.

Yavuzer, H. (2009). *Resimleriyle Çocuk* (13.Baskı).İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yeşilyaprak, B. (2003). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

wikipedia.org (2010). http://tr.wikipedia.org/wiki/Sanat_e%C4%9Fitim, erişim tarihi: 14.03.2010.

ozelgokkusagi.com (2010). www.ozelgokkusagi.com, erişim tarihi: 23.02.2010.

7. GÖRSEL KAYNAKLAR

Nurullah Berk, “*Ütü Yapan Kadın*” adlı resmi:

<http://www.istanbulsanatevi.com/sanat/ressam/resim.php?lang=tur&id=9563>

İbrahim Çallı, “*Boğaziçi*”, Peyzaj (33x45 cm):

<http://sanatgalerisi.com/USTALAR/CALLI/>

Hikmet Onat, *Büyükdere*, 1970, tuval üzerine yağlıboya, 55x75, (Antik A.Ş.

Arşivi): <http://www.antikalar.com/v2/konuk/konuk0409.asp>

Hikmet Onat, “*Siperde Mektup Okuyan Askerler*” 124x150 cm Tuval üzerine

yağlıboya: http://mimoza.marmara.edu.tr/~ugur/sayi3/turk_resmi_sayi3.htm

Nazmi Ziya Güran, “*Langa Bostanında Sabah*”:

http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=47

Vincent van Gogh, “*Gece Kahversî*”:

<http://www.istanbulsanatevi.com/sanat/ressam/resim.php?id=360>

Nurullah Berk, “*Kuşlar*”:

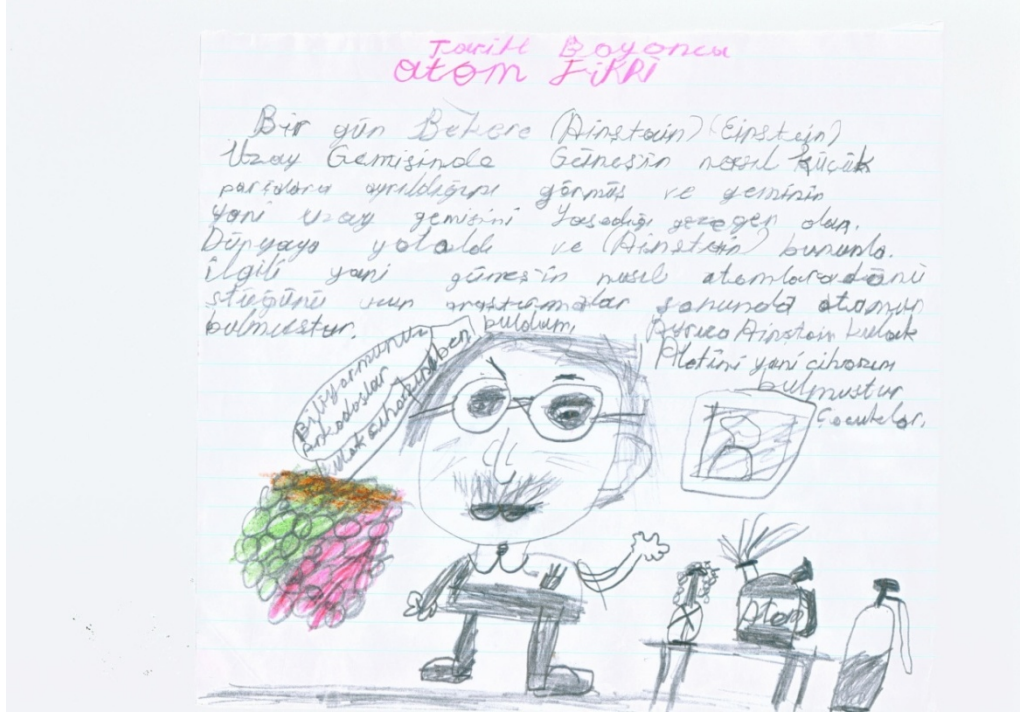
http://www.icsi.berkeley.edu/~ocetin/nurullah-berk_kuslar.jpg

Neşet Günel, “*Anne ve Çocuk*”:

<http://www.zaferkucukosman.com/Neşet%20Günel,%20Anne%20ve%20Çocuk.jpg>

8. EKLER

Ek 1: R.A'nın Görsel Sanatlar Dersi Dışındaki Derslerde Yaptığı Resimler

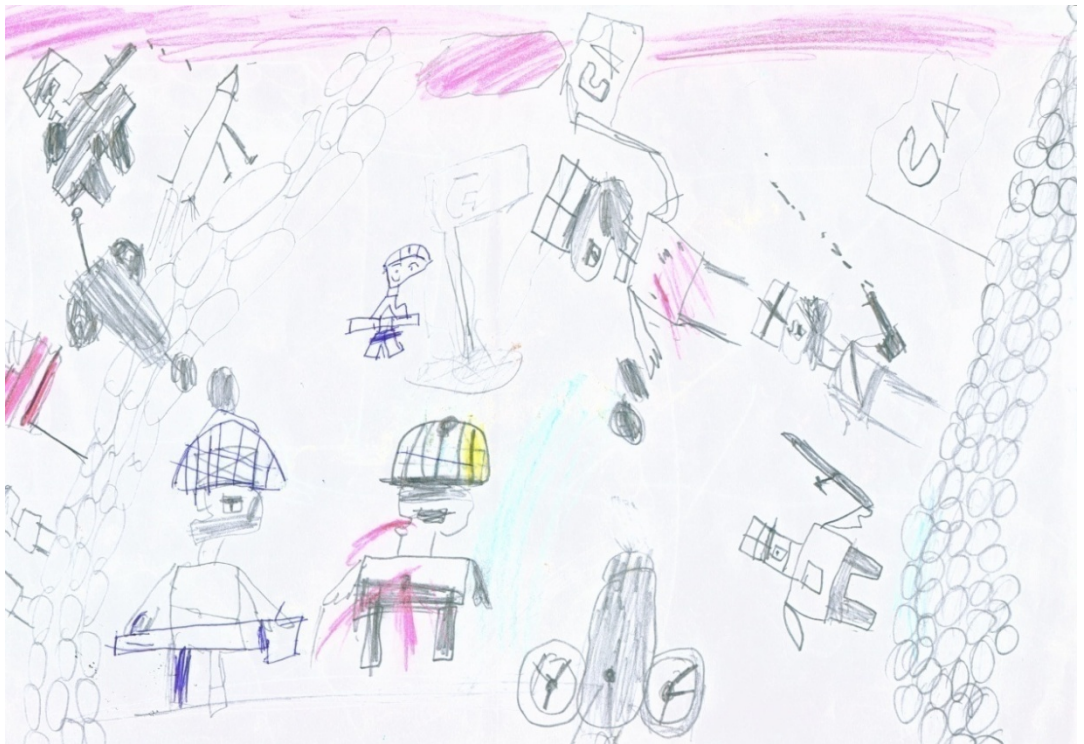
Benim Hobim VE Fobilerim

Fobilerim: 1. tennis oynamak 2. basket vbs aplaymıyorum.

Hobilerim: 1. yükseklik korkusu

2. yağmurda gezinmekten hoşlanmam.

EK 2: BRANŞ ÖĞRETMENLERİNİN ÇALIŞMA GRUBUNDAKİ ÖĞRENCİLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

İ A
 Derste çok sessiz. Saygılı, terbiyeli ve matktl,
 Ama apıta biraz problemlı. Derste çok aktif
 değıl. Düzenli, tertipli.
 Teraküderat abha asabi. Yalnızlıkta koparıyor.

A
 Elinden geleni yapmaya çalışan bir öğrenci-
 Öğretmene ve arkadaşlara saygılı. Ödevlerini
 yapmaya çalışıyor.
 Arkadaşları ile ilişkisi gayet iyi.

Filiz ~~Öğretmen~~
 Saygı Dilipile Öğr.

İ A : Katiikmei, aktif, uyumlu.
 Derlerde her ne olursa olsun bilse de
 bilmesede de parmak kaldırıp kendisine
 göre bir cevap verebiliyor. Fakat hal
 ve hareketlerinde sızama gılgıı olduğu
 belli oluyor.

A O : Pasif, durgun. Derlerde matktl
 ile yaklaşıp belli değıl. Sız hareketler
 versen de iki kelimeyi bitirinceye
 getirip konuşuyor. Diseride aktif
 sosyal bir yapıya sahip.

Türkte Öğr.
 ERHAN umucu

Fıhan Ullü
 Türkte Öğr.

EK 3: SANAT EĞİTİMİ PROGRAMI

SANAT EĞİTİMİ PROGRAMININ İLKÖĞRETİM 7. SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE HEDEFLEDİĞİ KAZANIMLAR

- Çeşitli sanat alanlarının şarkı, türkü, şiir, öykü, masal, anı, efsane gibi türlerinden yararlanarak görsel çalışmalar yapar.
- Nesne ve figürlerin geometrik biçimleri olduğunu algılar
- Nesne ve figürleri yalın bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür.
- Kompozisyonlarında renk armonilerinden yararlanır.
- Grafik tasarım ürünlerinde sembol, işaret, renk ve lekelerin işlevlerini ayırt eder.
- Güzellik kavramının ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini değer sistemine katar.
- Pozitif ve negatif biçimlerin ilişkisini kurar
- İlgi duyduğu sanat eserleri ve sanatçılar hakkında araştırma yapar
- Sanat eserinin özelliklerini kavrar
- Tarihî eserlerin özelliklerini açıklar.
- Tarihî eser ile sanat eserinin özellikleri arasındaki farkı belirler.
- İlgi duyduğu sanat eserleri hakkında araştırma yapar.
- Sanat eserinin toplumla sanatçısı arasında bir iletişim aracı olduğunu fark eder.
- Doğanın, sanat eserinin oluşumundaki rolünü örnekler vererek açıklar.
- Çalışmalarında ve izlediği sanat eserlerinde görsel biçimlendirme öğelerini ayırt eder
- Duyguların sanatsal yaratıcılığa katkısını fark eder.
- Sanat eserlerindeki soyut ve somut ifade biçimlerini ayırt eder.
- Grafik tasarım ürünlerinde sembol, işaret, renk ve lekelerin işlevlerini ayırt eder
- Güzellik kavramının ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini değer sistemine katar
- Yaşadığı çevrenin yöresel özelliklerinden esinlenerek görsel tasarımlar yapar.

- Gösterilen eserin konusunu göz önünde bulundurarak, sanatçının çevresinden nasıl Etkilendiğini tartışır
- Sanat eserinin toplumla sanatçısı arasında bir iletişim aracı olduğunu fark eder.
- Sanatsal düzenleme ilkelerine doğadan ve çevresinden örnekler gösterir
- Gösterilen eserin konusunu göz önünde bulundurarak, sanatçının çevresinden nasıl etkilendiğini tartışır
- Sanat eserinin toplumla sanatçısı arasında bir iletişim aracı olduğunu fark eder
- İlgi duyduğu sanat eserleri ve sanatçılar hakkında araştırma yapar
- Tarihî eserlerin özelliklerini açıklar
- Tarihî eserlerin ve kültürün taşıyıcısı niteliğindeki sanat eserlerinin kayıt altına alınmasının gerekliliğini ve önemini fark eder
- Tarihi eserlerimize sahip çıkılmasının herkes için bir ulusal görev olduğunu bilir.
- Ülkemizin müze, ören yeri, tarihî eser, anıt vb. zenginliklere sahip olmasından gurur duyar.
- Müzelerin, ulusal ve evrensel kültür ürünlerinin geçmişten geleceğe taşındığı mekânlar olduğunu kavrar
- Kültürel miras olan eserlerin, kaçakçılığının sonuçlarını tartışır.
- Yaptığı çalışmaları sergilemekten ve çevresindekilerle paylaşmaktan haz alır.

Yukarıda belirtilen kazanımlar bir eğitim öğretim yılı boyunca öğrencilerle çalışılmıştır. Bu araştırmanın konusunu oluşturan etkinlikler içerisinde yer alan “benim sanat eseri arşivim, güneşli bir gün, eser incelemesi ve röprodüksiyon” etkinlikleri sınıfla beraber yapılmıştır. Ayrıca R.A.’ya ve A.O.’ya birebir uygulanmıştır. Bu etkinlikler uygulanırken milli eğitim bakanlığının belirlemiş olduğu ressam ve resimlerinin yanında kendi seçmiş olduğum resimler ve ressam kullanılmıştır. Resimler ve konular bir hafta önceden öğrencilere duyurulmuş ve araştırma yapmaları istenmiştir. Çoğu öğrencinin evinde kitap ve internet gibi erişim kaynakları olmadığı için en az beş adet resim öğretmen

tarafından hazırlanıp sınıfa getirilmiştir. Getirilen resimler tahtaya asılarak öğrencilerle birlikte incelenmiştir. İncelenen resimler; Neşet Günal'ın, "Anne ve Çocuk", Nurullah Berk'in "Ütü Yapan Kadın" , van Gogh'un "Gece Kahvesi", Picasso'nun "Quernica", Nuri Abaç'ın "Gemi" ve Nurullah Berk'in "Kuşlar" adlı resimleridir. Araştırma yaklaşık olarak iki ayda tamamlanmıştır.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	AHU DEMİRER	İmza:	
Doğum Yeri:	ŞARKIKARAAĞAÇ		
Doğum Tarihi:	20.03.1984		
Medeni Durumu:	EVLİ		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Atatürk İlkokul		Isparta	1994
Ortaöğretim	İnönü İ.Ö. Okulu		Isparta	1997
Lise	Yalvaç SML		Isparta	2001
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Resim İş Eğitimi	Konya	2007
Yüksek Lisans	Selçuk Üniversitesi	Resim İş Eğitimi	Konya	2010

Becerileri:	
İlgi Alanları:	
İş Deneyimi:	Milli Eğitim Bakanlığı Görsel Sanatlar Öğretmenliği
Aldığı Ödüller:	
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Doç. Dr. Melek Gökay
Tel:	-
Adres	-